

Völgységi Önkormányzatok Társulása (VÖT)

Bonyhád, Széchenyi tér 12. ☒ 7151 Bonyhád, Pf.: 56

☎ /Fax: 74/500-252; Mobil: 06-20/466-2277

Drótposta: vot7151@gmail.com

Honlap: www.vot.hu

16 | 4-40 | 2018

JEGYZŐKÖNYV

Készült: a Völgységi Értéktár Bizottság (VÉB) és a Bonyhádi Települési Értéktár Bizottság ülésén.

Helyszín: Városháza. Bonyhád, Széchenyi tér 12. III. emeleti tárgyaló

Ideje: 2018. november 28. 14 óra

Jelen vannak: a jelenléti ív szerinti bizottsági tagok

dr. Szóts Zoltán: Köszönti a tanácsstagokat és a vendéget. Megállapítja, hogy a bizottság határozatképes. A napirendi pontokat szavazásra bocsátja, majd megállapítja, hogy azt a bizottság egyhangúlag elfogadta.

Az ülés napirendi pontjai:

- 1) Tájékoztatás a két ülés közötti eseményekről
- 2) Felterjesztések tárgyalása, értékek felvétele (1. előterjesztés)
 - a) **Bonnharder Nachrichten** (Felterjesztő: Köhlerne Koch Ilona) – VÉB/85/E
 - b) **Höfler Lajosné sz. Kelemen Emma munkássága** (Felterjesztő: Kult Imréné) – VÉB/86/E
- 3) A következő ülés időpontjának és a felterjesztendő értékek megbeszélése
- 4) Egyebek

1. napirendi pont

Tájékoztató a két ülés közötti eseményekről

dr. Szóts Zoltán: A Völgységi Múzeum adta be a tájegységi értéktár Hungarikum pályázatát, amelyen 1 millió forintot nyertek. A pályázatírást és az adminisztrációt Szarvas Irén végezte, a kivitelezést pedig Kult Imréné Ági koordinálja. A pályázat célja, hogy nagyfelbontású, jogtiszt fotókat készíttessenek, amelyekkel a honlap feltölthető. A fotózásra Ritzel Zoltánnal kötöttek szerződést. A települések fotózására útiköltségre is pályáztak, valamint egy betétlapos A4 hajtogatott szóróanyag megjelentetésére, amely a tájegységi értéktár munkáját hivatott bemutatni. A fotózás a vége felé tart, jövő héten kapják meg a fotóanyagot, a kifizetés két

részletben megy. Az első részletet a múzeum fenntartója megelőlegezi, amelyet december 10-ig fizetnek ki a fotós részére. A pályázati támogatás megérkezésekor ezt az előleget visszautalják a városnak. Elmondja, hogy felkérte Ritzel Zoltánt, hogy 2019. április 1-án tartson egy vetített képes előadást a múzeumban a Műemléki világnap apropóján, hogy levetítse a völgyeségi értékeket. Köszöni szépen mindenkinek a közreműködését.

A másik esemény 2018. október 29-én, hétfőn volt, a Sásdi mikrotérség küldöttsége a Völgységi Múzeumba látogatott. Ennek előzménye, hogy az ottani értéktár korábban együttműködést kért a völgyeségi értéktártól, amelyen ő személy szerint nem tudott részt venni, most viszont egy teljes délutánt a múzeumban töltött egy kis küldöttség Sásd polgármester asszonyának vezetésével. Úgy tervezik, hogy a múzeum jövő évi őszi kirándulása a Hegyhát, ill. a Sásdi mikrotérség lesz.

Szarvas Irén: A napirendi ponthoz kapcsolódóan elmondja, hogy a VÉB idei első féléves munkájának beszámolóját a társulási tanács a 26/2018. (IX.18.) VÖT tanácshatározatában fogadta el.

dr. Szóts Zoltán: Kérdezi, hogy van-e kérdés az előterjesztéssel kapcsolatban, megállapítja, hogy nincs, majd szavazásra bocsátja a határozati javaslatot. Megállapítja, hogy azt a bizottság egyhangúlag elfogadta és a következő határozatot hozta:

11/2018. (XI.28.) VÉBh.

A Völgységi Értéktár Bizottság a két ülés közötti beszámolót a határozat elfogadta.
Határidő: azonnal
Felelős: dr. Szóts Zoltán

2. napirendi pont Felterjesztések tárgyalása

dr. Szóts Zoltán: A felterjesztéseket mindenki megkapta a meghívóval együtt. Kérdezi a tagokat, hogy van -e kérdésük, hozzászólásuk a felterjesztésekhez. Megállapítja, hogy hozzászólás, kérdés nincs, ezért szavazásra bocsátja a határozati javaslatot, a „Bonnharder Nachrichten” felterjesztési javaslatát, majd megállapítja, hogy azt a bizottság egyhangúlag elfogadta és a következő határozatot hozta:

12/2018. (XI.28.) VÉBh.

A Völgységi Értéktár Bizottság döntött a Bonnharder Nachrichten Völgységi Tájegységi Értéktárba történő felvételéről. A felvett érték kódszáma: VÉB/85/E.
Felterjesztő: Köhlerné Koch Ilona

Határidő: azonnal

Felelős: dr. Szóts Zoltán

dr. Szóts Zoltán: Köszöni szépen, kérdezi, hogy van-e kérdés, hozzászólás a második felterjesztéshez, majd megállapítja, hogy további hozzászólás, kérdés nincs, szavazásra bocsátja a „Höfler Lajosné sz. Kelemen Emma munkássága” felterjesztési javaslatát, majd megállapítja, hogy azt a bizottság egyhangúlag elfogadta és a következő határozatot hozta:

13/2018. (XI.28.) VÉBh.

A Völgységi Értéktár Bizottság döntött a Höfler Lajosné sz. Kelemen Emma munkássága Völgységi Tájégségi Értéktárba történő felvételéről. A felvett érték kódszáma: VÉB/86/E.

Felterjesztő: Kult Imréné

Határidő: azonnal

Felelős: dr. Szóts Zoltán

3. napirendi pont

A következő ülés időpontjának és a felterjesztendő értékek megbeszélése

dr. Szóts Zoltán: A jövő évben szerinte a 30 éves Kränzlein Néptánc Egyesületet mindenképpen át kellene venni a Bonyhádi Települési Értéktár Bizottságból, hiszen éppen most került ott felvételre és éppen most nyerték el a Vállalkozók Országos Szövetségének Tolna megyei szervezetének Prima primissima díját a közönségszavazás kategóriában.

Kult Imréné: Javasolja, hogy határozzák meg azokat az értékeket, amelyeket fel szeretnék venni és ahhoz keressék meg és kérjék fel azokat az embereket, akik képesek elkészíteni a nemzeti érték felterjesztési anyagát. Bonyhádi értékek esetén segítség lehet a Bonyhád Lexikon címeinek fellapozása és az értékek meghatározása.

dr. Szóts Zoltán: 2020-ban lesz egy fórum és a Völgységi Múzeum a Bonyhád monográfián kezd majd dolgozni. Steib György pedig a bonyhádi cipőipar történetét.

4. napirendi pont

Egyebek

dr. Szóts Zoltán: Köszöni szépen mindenkinek a megjelenést és a munkát. A háttérmunkálatokkal folytatjuk és legközelebb az ős folyamán találkozunk. Az ülést berekeszti.

Bonyhád, 2018. november 28.

dr. Szóts Zoltán
VÉB elnök

A jegyzőkönyvet készítette:

Szarvas Irén
bizottsági tag

Völgységi Önkormányzatok Társulása
Bonyhád, Széchenyi tér 12. ☒ 7151 Bonyhád, Pf.: 56
☎ /Fax: 74/500-252; Mobil: 06-20/466-2277
Drótposta: vot7151@gmail.com
Honlap: www.vot.hu

JELENLÉTI ÍV

Völgységi Értéktár Bizottság ülésén

Bonyhád, 2018. november 28. (14 óra)
(Városháza, III. emeleti tárgyaló)

1. dr. Szóts Zoltán

Szóts

2. Erős Beáta

3. Jáhn Jánosné

4. Szarvas Irén

Szarvas Irén

5. Kult Imréné

Kult Imréné

6. Szabó Béláné

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

11. _____

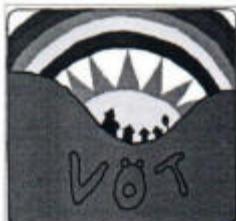
12. _____

13. _____

14. _____

15. _____

16. _____

Völgységi Önkormányzatok Társulása
Bonyhád, Széchenyi tér 12. ☒ 7151 Bonyhád, Pf.: 56
☎ /Fax: 74/500-252; Mobil: 06-20/466-2277
Drótposta: vot7151@gmail.com
Honlap: www.vot.hu

Tárgy: Meghívó
Ikt.sz.: 16/4-39/2018
Ügyintéző: Szarvas Irén

MEGHÍVÓ

Tisztelettel meghívom a **Völgységi Értéktár Bizottság (VÉB) 8. ülésére.**

Az ülés ideje: **2018. november 28. szerda 14 órától**

helye: **Városháza, III. emeleti tárgyaló (Bonyhád, Széchenyi tér 12.)**

Az ülés napirendi pontjai:

- 1) Tájékoztatás a két ülés közötti eseményekről
- 2) Felterjesztések tárgyalása, értékek felvétele (1. előterjesztés)
 - a) **Bonnharder Nachrichten** (Felterjesztő: Köhlerné Koch Ilona) – VÉB/85/E
 - b) **Höfler Lajosné sz. Kelemen Emma munkássága** (Felterjesztő: Kult Imréné) – VÉB/86/E
- 3) A következő ülés időpontjának és a felterjesztendő értékek megbeszélése
- 4) Egyebek

Bonyhád, 2018. november 22.

Tisztelettel: dr. Szöts Zoltán sk.
a VÉB elnöke

Javaslat

Bonnharder Nachrichten

aus dem Leben der Ungarndeutschen in und um Bonnhard

A bonyhádi és környékbeli németek életéből

**[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság]
értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:

Köhlerné Koch Ilona

..... (aláírás)

Bonyhád, 2018.április 20 (P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Bonyhádi Német Önkormányzat

7150 Bonyhád, Széchenyi tér. u. 12.

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Köhlerné Koch Ilona

Levelezési cím: 7150 Bonyhád, Széchenyi tér. u. 12.

Telefonszám: 74/500-244

E-mail cím: bnko@bonyhad.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Bonnharder Nachrichten**
aus dem Leben der Ungarndeutschen in und um Bonnhard
A bonyhádi és környékbeli németek életéből

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: **Bonyhádi Német Önkormányzat**

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ települési	☐ tájegységi	☐ megyei	☐ külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Bonnharder Nachrichten

aus dem Leben der Ungarndeutschen in und um Bonnhard

A bonyhádi és környékbeli németek életéből

Az első szám megjelenésének ideje: 2007. május

Megjelenik évente 3 alkalommal (január, június, szeptember/október)

Kiadó: Bonyhádi Német Önkormányzat

Felelős kiadó: Köhlerné Koch Ilona

Főszerkesztő, lektor, újságíró: Lohn Zsuzsanna

Állandó fordító: Nagel Monika (geb. Zulauf Mónika)

Terjedelem: változó (eleinte 8; később inkább 12, 16 – ritkábban 20 oldal)

A nyomtatott változat Bonyhádon ingyenesen jut el a címzettekhez.

A 2006-ban megválasztott Bonyhádi Német Önkormányzat első bemutatkozó útja Wernauba vezetett. Innen többek között azzal tértek vissza, hogy Bonyhád első németországi testvérvárosának vezetése támogatná egy német nyelvű periodika kiadását.

Akkoriban az elektronikus sajtó területén dolgoztam, amikor Köhlerné Koch Ilona, a Bonyhádi Német Önkormányzat elnöke megkeresett, hogy vállaljam el az újság szerkesztését. Az első néhány szám „tanulópéldány” volt. De lelkesen készítettük az újságot, a fogadtatás nagyon jó volt. A Magyar Újságírók Országos Szövetsége Helyi Lapok Szakosztályának tanfolyamai komoly segítséget nyújtottak a jelenlegi megjelenési forma eléréséhez. Az újság arculata egységesebb, a szerkesztés tudatos lett.

Már a második, harmadik szám után keresték rajtunk a kiadványt, ha néhány napot késett. Minden készítő ugyanis szabadidejében dolgozik, mindenféle anyagi ellenszolgáltatás nélkül. Ennek köszönhető, hogy ingyen tudjuk eljuttatni az olvasókhoz a Bonnharder Nachrichtent, mivel egy alapvető infrastruktúra (számítógép, nyomtató, fényképezőgép, diktafon stb.) beszerzése és időnkénti pótlása után „csak” nyomdaköltség merül föl.

2010-ben jelentek meg az újságban az első színes oldalak (3-4. szám), amikor is képriportban tudósítottunk a két település testvérvárosi szerződése aláírásának 20. évfordulójáról. Ekkor jelent meg először jó néhány újszülött fotója is színesben. Ezelőtt néha közöltünk 1-1 fotót 50, 60, ritkábban 65 éves házassági évfordulóról, amivel a hozzátartozók szerették volna meglepni az ünnepeket.

2011-ben egy pályázatnak köszönhetően egy éven keresztül kedvezményesen nyomtatták a lapot (a tanulópénzt itt is meg kellett fizetnünk), de ettől az időponttól az 1. és 2. valamint az utolsó két oldal színes lett. Így minden számban az utolsó két oldalon esküvői fotók, gyerekek és kerek születésnaposok fotói jelennek meg, immár rendszeresen. 2011-ben lépett az újság az 5. évfolyamába, ezt az alkalmat ragadtuk meg arra, hogy a Bonnharder Nachrichten készítői bemutatkozzanak olvasóiknak, ill. rövid visszatekintést is adtunk.

A témák között első helyen szerepelnek az iskolák, azok különböző rendezvényei, egyesületek, tudósítunk kitüntetésekről, új, a németeket érintő kiadványokról, évfordulókról, de rendszeresen beszámolunk a testvérvárosokról, a külföldi cserekapcsolatokról – és ahogy az alcímekben is szerepel, a Bonyhád környéki településekről, a német önkormányzatok tevékenységéről. Nem rendszeresen, de gyakran jelentkezünk gyerek-sarokkal, ezzel szeretnénk elérni, hogy az iskolások is rendszeres olvasói legyenek újságunknak. Gyakran közlünk egy-egy tipikus német ételreceptet, ha lehet fotóval is.

2009. óta minden januári számban mellékletként megjelenik az éves falinaptár, amelyen jelezzük az ünnepeket, jelentősebb fesztiválokat, rendezvényeket. Ez igen népszerű az olvasók körében.

Az Internationale Medienhilfe / IMH (kb. nemzetközi médiasegítő) folyamatosan összegyűjtötte a világszerte megjelenő német sajtótermékeket, ezek legfontosabb adatait kézikönyvben meg is jelentette. A kötetbe belekerült a Bonnharder Nachrichten is. 2013 óta újságunk tagja ennek a nemzetközi szervezetnek.

Az újság nyelvezetében, stílusában az egyszerűsége törekszik, hogy minden réteg megértse (nem, vagy csak nagyon ritkán használunk idegen szavakat, körülményes és hosszú mondatokat stb.), és a nyelvtanulók is sikerrel forgathassák.

A Bonnharder Nachrichtent e-mailben is terjesztjük, így mind Magyarországon belül, mind pedig számos európai településre is eljut (elsősorban német nyelvterületre, de a szomszédos országok német nemzetiségéhez is). Tengeren túlra Kanadába és az USA küldjük. Az újságunknak köszönhetően már több nyugat-európai egyetemista és doktorjelölt is bejelentkezett a német önkormányzatnál, akik a kelet-európai németek történetével, mai helyzetével foglalkoznak, és segítséget kértek tudományos kutatásaikhoz. Svájcban pedig egy hölgy jelentkezett, akinek szülei Bonyhádról, ill. Hidasról származnak, innen telepítették ki őket.

A nyomdaköltségek biztosításában oroszánrészt vállal Bonyhád városa, de pályázatok útján és olykor testvérvárosunk Wernau támogatásával teremtjük elő az ehhez szükséges pénzt.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A német ajkúak közösségének szóló újságok egyike, Tolna megyében pedig az egyetlen német nyelven megjelenő újság.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: <http://bonnhard.hu/index1.php>

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

Lectori salutem - Gruß an den Leser

Mit diesen uralten Worten überreichen wir Ihnen die erste Nummer der neuen Zeitung der Deutschen Minderheitenselbstverwaltung Bonyhád/Bonnhard in der Hoffnung, dass wir damit beihelfen, die von unseren Vorfahren vermachte Muttersprache hegen und pflegen und bewahren zu können. Natürlich müssen wir auf die Pflege einheimischer Mundarten verzichten, da sie - weit und breit gestrahlten Rundfunk- und Fernsehsendungen zufolge - auch in Deutschland immer mehr verblasen.

Trotzdem wollen wir Sie, soweit das bei jährlich drei-viermaliger Erscheinung möglich, in Allem auf dem Laufenden halten, was in unserer Umgebung passierte, was zu erwarten ist, und was wir planen bzw. vorhaben.

So soll dieses Blatt der Demokratie unter uns dienen. Denn als Ihre gewählten Vertreter fühlen wir uns verpflichtet, Sie über Getanes und Geplantes, Gelungenes und Gescheitertes regelmäßig zu informieren.

Über das Leben der deutschen Vereine in Bonnhard, über Deutsch, Sprache und Identitätspflege im Schulwesen. Wir wollen auch über das Leben der Bonharder Kirchengemeinden berichten, denn wir sind mit ihnen, je nach Konfession, in unserer Tradition tiefst verwurzelt.

Wir wären auch sehr dankbar, wenn Sie beim Planen und Berichten, beim Redigieren also, durch Ihre Anrufe oder Schreiben, Kritik und Hinweise beihilflich wären. Es möge dieses Blatt ein guter Spiegel (gegebenfalls, wenn's not ist) sogar ein Hohlspiegel sein für das Leben der deutschen Minderheit in Bonyhád.

Einen herzlichen Gruß an den Leser!

*Ilona Köhler-Koch
Vorsitzende der Deutschen Selbstverwaltung
der Stadt Bonyhád*

Sehr geehrte Damen und Herren, liebe Bonharder,

die neugewählte deutsche Selbstverwaltung der Stadt Bonnhard nimmt die Arbeit mit großer Lust, Freude und großem Elan auf.

Wir sind sehr stolz darauf, dass sich in Bonnhard ganz ungarndeutsch die meisten zu ihrem Deutschtum bekannt haben, in dem sie um ihre Aufnahme auf die Minderheitenliste baten. Vielen Dank dafür.

Ein besonderes Dankeschön gebührt jenen, die mit ihren Stimmen die Neugründung der Selbstverwaltung ermöglicht haben.

Zu unseren Plänen gehören unter anderem:

- das Miteinbeziehen der Jugendlichen in das Leben der deutschen Minderheit
- die traditionellen Ereignisse, wie z.B. den Schwabenball, wieder zu ihrem altbewährten Rang zu verhelfen
- Ausschreiben von Stipendien
- Gründung des Preises „Für das Deutschtum in Bonnhard“, sowie eines Jugendpreises
- Neubelebung der Kontakte zu den Partnerstädten.

Dazu benötigen wir aber auch Ihre Unterstützung. Falls Sie Ideen, Vorschläge oder Fragen im Bezug auf unsere Tätigkeit haben, wenden Sie sich an:

Árpád Potápi - *Bürgermeister der Stadt Bonnhard*

Dr. Michael Józán-Jilling - *Vorsitzender der deutschen Selbstverwaltung des Komitates Tolnau*

Ilona Köhler-Koch - *Vorsitzende*

Eva Glöckner - *Vizevorsitzende*

Josef Jenei

Dr. Agnes Klein

Daniel Krähling

Mit freundlichen Grüßen:

Deutsche Selbstverwaltung der Stadt Bonnhard

Liebe Leserinnen, liebe Leser,

seit Jahrzehnten hatte das Ungarndeutschtum in Bonnhard/Völgység keine Zeitung. Eine Zeitung, die sie in der Muttersprache anspricht, welche sie aus ihrer Altheimat mit sich brachten. Eine Zeitung, die - wenn auch nicht monatlich, aber doch alle 2-3 Monate den Ungarndeutschen mit Informationen über die Ereignisse in unserer Stadt und ihrer Umgebung dienen möchte.

Viele ließen im Zusammenhang mit dem Ungarndeutschtum bereits die Sturmglocke läuten. Aber in einer Stadt, in der sich auch landesweit gesehen die meisten auf der Minderheitenliste registrieren ließen, wo in Kindergarten und Schule so viele Nationalitätengruppen tätig sind, wo drei in den Branchen anerkannte Traditionspflegende Ensembles wirken, und in einer Stadt, die sogar zu zwei Städten im Mutterland partnerschaftliche und freundschaftliche Beziehungen pflegt und wo gerade eine informative Zeitschrift in der Muttersprache dieser Nationalität erscheint, dort ist es ziemlich verfrüht, die Sturmglocke läuten zu lassen.

Die Bevölkerung in Bonnhard ist vielfältig, hier leben Schwaben, Ungarn, Sekler, Oberungarn und Roma friedlich nebeneinander.

Diese Zeitung, die Sie liebe Leserinnen und liebe Leser gerade in den Händen halten, soll auch ein Beitrag zu dieser Vielfalt sein.

Schätzen wir sie also, denn jede Nation ist dann am stärksten, wenn sie ihre Muttersprache benutzt.

*Árpád Potápi
Bürgermeister*

Grußwort des Wernauer Bürgermeisters

Roger Kehle für die
„Bonnharder Nachrichten“

Sehr geehrte Bonyháder
Bürgerinnen und Bürger, liebe
Leserinnen und Leser der „Bonnharder
Nachrichten“,

Sie halten heute die erste Ausgabe
der „Bonnharder Nachrichten“ in Ihren
Händen und ich gratuliere Ihnen und
der Deutschen Minderheitenselbstver-
waltung zu dieser Idee auch im Namen
des Wernauer Gemeinderates und der
Bevölkerung sehr herzlich.

Die Verwaltung der Ungarn-
deutschen in Bonnhard hat sich unter
anderem zur Aufgabe gemacht, die
deutsche Sprache in Wort und Schrift
und die Verbreitung des ungar-
ndeutschen Kulturgutes zu pflegen und
zu bewahren. Eine deutschsprachige
Zeitung in unserer Partnerstadt kann
mithelfen, dieses Vorhaben in die
Realität umzusetzen.

Rechtzeitig zum 30-jährigen
Stadtjubiläum unserer Partnerstadt
liegt die erste Ausgabe der
„Bonnharder Nachrichten“ druckfrisch
auf dem Tisch. Wir wünschen Ihnen
beim Lesen Ihrer neuen Zeitung sehr
viel Freude und freuen uns auf inten-
sive Kontakte zwischen unseren beiden
Städten und auf ein Wiedersehen in
Bonnhard und in Wernau.

Mit freundlichen Grüßen

Roger Kehle
Bürgermeister

Grußwort an Bonyhád aus Hochheim

Sehr geehrte Damen und Herren,
liebe Freundinnen und Freunde in Bonyhád,

am 19. September 2007 jährt sich die Städtefreundschaft zwischen
Bonyhád und Hochheim am Main zum zehnten Male. In diesen 10
Jahren hat es sehr viele schöne und ereignisreiche Begegnungen
zwischen unseren Städten und ihren Bewohnern gegeben, die uns
in bleibender Erinnerung geblieben sind. Um so mehr freuen wir
uns, das 10-jährige Bestehen dieser Städtefreundschaft mit Euch vom 10. bis 12. August
2007 in Bonyhád feiern zu dürfen. Wir freuen uns immer wieder zu hören, dass viele
Freundinnen und Freunde aus Bonyhád dem deutschen Brauchtum verbunden sind und
die deutsche Sprache fördern. Dieses herzliche Miteinander ist der beste Weg zur
Völkerverständigung und zu einem geeinten Europa.

Ich wünsche den Bewohnern beider Städte noch viele Momente dieser Verständigung
und Gemeinsamkeiten und verbleibe mit den besten Grüßen aus Hochheim am Main
Ihre

Angelika Munck
Bürgermeisterin

Gruß vom Freundeskreis

Als Vorsitzende des Freundeskreises Bonyhád/Bonnhard-
Hochheim freue ich mich sehr, dass mit den „Bonnharder
Nachrichten“ jetzt auch eine deutsch geschriebene Zeitung den
Bürgerinnen und Bürgern in und um Bonyhád/Bonnhard zur
Verfügung steht.

Ich gratuliere dem neugewählten Vorstand der Deutschen
Minderheitenselbstverwaltung zu dieser großartigen Idee, wünsche viel Erfolg und
hoffe, dass wir in Hochheim von diesen Informationen in Zukunft auch profitieren
können.

Glückwunsch! Liane Schellheimer

1. Vorsitzende

Freundeskreis Bonyhád/Bonnhard-Hochheim

Josef von Borbély, 1848

Seinen Namen trägt eine Gasse in Bonyhád, viele staunen sich, warum man dem
friedlichen Berufe Barbier (Frisör und Sanitäter, Wundenverbinder und Zahnreißer)
einen Gassennamen widmen sollte. Um alle Zweifel zu beheben, es handelt sich um den
ersten Seelsorger der evangelischen Kirchengemeinde, der am 1.9.1816 in sein Amt
eingeführt wurde.

Er ist als Kleinadeliger, als Pfarrersohn in Kéty geboren, hatte zu dieser Zeit seine
Studien und einige Jahre als Hauslehrer in Buda/Ofen hinter sich. Er war schon seiner
Abstammung zufolge mit den Reformpolitikern des Landes befreundet, so auch mit der
Familie Perczel. Nach einigen Jahren ist er Komitatsvorsteher geworden und nahm an
den politischen Kämpfen im Komitat für die Erblösung der Leibeigenen teil.

Als die Revolution in Pest die Nationalwache gründete, ist er von seinem Freund
(auch Gevatter) Moritz von Perczel über die Lage informiert worden, und hat dafür
gesorgt, dass die Nationalwache in Bonyhád so bald wie möglich, gegründet wird, schon
damit die Ordnung des Ortes bewahrt wird. Außer dem hatte er auch dafür gesorgt, dass
Perczels Patrouillenkompanie immer wieder ergänzt wird.

Nach der Niederlage klagt er über die Ausschweifungen des Besatzungsmilitärs in
Bonyhád, als Dekan für das Kirchenkomitat Tolna-Baranya-Somogy hatte er alles
Mögliche getan, den für sein Advents Rundschreiben an die Gemeinden in Kufstein
eingekerkerten Superintendenten (Bischof) freizukriegen und das gesperrte
Gymnasium in Sárszentlőrinc wieder zu öffnen.

Die evangelische Kirchengemeinde hält das Andenken ihres ersten Pfarrers in Ehren
und legt jedes Jahr am 15. März einen Kranz auf seine Grabstätte nieder. Auch zum
Grabdenkmal des ersten Befehlshabers der Nationalwache in Bonyhád, Ludwig
Erhardt.

Daniel Krähling

Unsere Ausgezeichnete: Elisabeth Kizler

Wie wichtig herausragende Lehrerpersönlichkeiten in unserer Zeit überhaupt sind, braucht nicht unter Beweis gestellt zu werden. Noch wichtiger sind für uns solche Persönlichkeiten, wenn sie ihre Arbeit selbstlos, im Interesse des Ungarndeutschtums tun.

Sie erwarten für ihre Arbeit meist keine zusätzliche Belohnung, freuen sich aber natürlich über die kleinste Anerkennung. Elisabeth Kizler, Deutschlehrerin der Vörösmarty-Grundschule im Ruhestand erhielt im Herbst 2006 als Anerkennung ihrer langjährigen Tätigkeit den Karl-Vargha-Preis des Bundes Ungarndeutscher Schulvereine. Die Laudatio auf Elisabeth Kizler sprach Zita Zircher, im folgenden lesen Sie diese Rede anlässlich der Preisverleihung.

Laudatio

Sie, **Frau Kizler**, wurden als Elisabeth Kniesz in Varsád in einer ungarndeutschen Familie geboren. Die vierköpfige Familie siedelte bald nach Kisdorog/Kleindorog über. Erst als Sie in den Kindergarten kamen, erlernten Sie die ungarische Sprache. Die Grundschule beendeten Sie in Kleindorog.

Dann besuchten Sie den deutschen Nationalitätenklassenzug im Klara-Leówey-Gymnasium in Pécs/Fünfkirchen. Dort legten Sie 1969 das Abitur ab.

Mit Ihrer pädagogischen Arbeit begannen Sie in Egyházaskozár.

Ihr Diplom als Deutsch- und Sportlehrerin erwarben Sie als Fernstudentin 1974 an der Hochschule für Lehrerbildung in Pécs/Fünfkirchen.

Inzwischen heirateten Sie und Ihr Ehemann Ferenc Kizler „lockte“ Sie 1976 nach Bonnhard. An unserer Schule, der Mihály Vörösmarty-Grundschule arbeiteten Sie seitdem bis Sie 2001 in den Ruhestand gingen.

Mit großer Begeisterung gingen Sie an die Arbeit.

Die Pflege der deutschen Sprache und der Traditionen war Ihnen eine Herzensangelegenheit. Ebenso deren Vermittlung an die Schüler, Ihre fachlichen Fähigkeiten beruhten auf Ihrer Bindung ans Ungarndeutschtum und Ihren hervorragenden Deutschkenntnissen.

„Die wahre Heimat ist eigentlich die Sprache“, so schrieb Wilhelm von Humboldt, der deutsche Sprachwissenschaftler und Philosoph im Jahre 1827. An dieser Wahrheit hat sich bis heute nichts geändert.

Als strenge Sprachlehrerin waren Sie sehr erfolgreich. Sie haben gezeigt, dass man mit Ausdauer und Fleiß gute Ergebnisse in Deutsch erzielen kann, so wie es auch das alte Sprichwort schon sagt: „Übung macht den Meister.“

Die Leistung mehrerer ihrer Schüler bewertete die Jury beim Vorlesewettbewerb im hiesigen Gymnasium als die beste.

Auch beim Übersetzungswettbewerb auf Komitatsebene waren Ihre Schüler und Schülerinnen unter den Besten. Ebenso waren

Ihre Schüler beim Landeswettbewerb in Deutsch sehr erfolgreich.

Die großartigste Leistung war jedoch, als ein „Seklermädchen“ den 1. Platz unter den besten Deutschschülern aller 7. und 8. Klassen von ganz Ungarn gewann.

Besonderen Dank möchte ich Ihnen aussprechen, weil Sie eigenverantwortlich viele Schüler auf die Sprachprüfung in Deutsch vorbereitet haben.

Die Mihály Vörösmarty-Grundschule konnte mit Ihnen immer rechnen, wenn es um den Ausbau von Partnerschulkontakten ging. Sie organisierten für Ihre Schüler Schüleraustausche nach Deutschland und Österreich und stellten vielseitige, interessante Programme für die Waldschule in der malerischen Umgebung von Óbánya/Altglashütte zusammen. Dadurch bereiteten Sie den Schülern erlebnisreiche Tage.

Man darf die Dramatisierung von Märchen und kleineren Stücken auch nicht vergessen, die Sie mit den Kindern für den Muttertag, für die Weihnachtsfeier, für den Nationalitätentag, für die Elterngala oder für den Abend im Deutschklub einstudierten.

Sie legten bei allem besonderen Wert darauf, die Eltern und Großeltern ins Leben der Schule mit einzubeziehen. Mit Ihrer Hilfe konnte die Schule mehrmals Ausstellungen mit alten Gegenständen und Trachten zeigen und verschiedene Sitten und Bräuche vorstellen.

Dass Sie eine sehr vielseitige und energische Persönlichkeit sind, beweisen auch die Erfolge Ihrer Schüler im Sport und beim „Roten Kreuz“.

Als Anerkennung Ihrer Lehrtätigkeit wurden Sie 1980 vom Ministerium ausgezeichnet.

Auch bei der Gründung des Schulvereins in der Tolnau waren Sie dabei.

Nun wird Ihnen als Anerkennung für Ihre hervorragende Arbeit in Deutschunterricht und für Ihre Traditionspflege an der Schule der Karl-Vargha-Preis des Bundes Ungarndeutscher Schulvereine verliehen.

Ich gratuliere Ihnen im Namen der Schule und aller Kolleginnen und Kollegen.

Bonnhard, den 10. November 2006

Besuch der Deutschen Selbstverwaltung in Wernau

Der freundlichen Einladung der Stadt Wernau folgend hatte die Bonnharder Deutsche Selbstverwaltung vom 5. bis 7. Dezember vorigen Jahres in Wernau einen kurzen Besuch gemacht.

Das Ziel dieses Besuches war die

Kontaktaufnahme der neuen Minderheitenselbstverwaltung mit der Stadtleitung von Wernau und die gemeinsame Prüfung der Möglichkeiten für die Zukunft der Städtepartnerschaft.

Der Schwerpunkt des Besuches war die Verhandlung mit Bürgermeister Kehler. In dieser Besprechung sind alle Umstände behandelt worden, die die Partnerschaft der beiden Städte beeinflussen.

Ungarn wurde der EU angegliedert, so besteht die Notwendigkeit der Unterstützung eines Ostblocklandes nicht mehr. Die Entfernung zwischen den beiden Städten ist ziemlich groß, die hin- und zurückreise im Falle eines Besuches würde je einen ganzen Tag, je zehn Stunden, in Anspruch nehmen. So ist Ungarn kein besonders gefragtes Urlaubsziel mehr, nach dem Zusammensturz des Ostblocks auch kein Ort des Zusammentreffens der durch den eisernen Vorhang und die Berliner Mauer getrennter Familien. Man will seinen Urlaubsort in kürzestmöglicher Zeit erreichen, am liebsten anfliegen. In dieser Hinsicht wäre der Ausbau des Flugplatzes bei Pogány/Fünfkirchen von besonderer Wichtigkeit.

(Fortsetzung auf Seite 4)

AUSSPRACHE-WETTBEWERB IN BONYHÁD

Die wahre Heimat ist eigentlich die Sprache. Sie bestimmt die Sehnsucht danach, und die Entfremdung vom Heimischen geht immer durch die Sprache am schnellsten und leichtesten, wenn auch am leisesten vor sich.
Wilhelm von Humboldt (1767 - 1835)

Seit 15 Jahren wird bereits ein Wettbewerb am Evangelischen Gymnasium Sándor Petöfi in Bonyhád veranstaltet, wo sich jährlich, an einem Wintersonntag, Schülerinnen und Schüler aus der weiten Umgebung treffen, um herauszufinden, wer die schönste deutsche Aussprache hat.

Wer seine Sprache nicht achtet und liebt, kann auch sein Volk nicht achten und lieben.
Ernst Moritz Arndt (1769 - 1860)

Die Idee stammte von Daniel Krähling, Superintendent der evangelischen Kirche und Mitglied des Stadtrates von Bonyhád: Bevor es zu spät ist, sollte die Sprache der „Schwäbischen Türkei“, unserer Vorfahren gehegt und gepflegt, und vor allem mit allen Mitteln aufbewahrt werden. Zu diesem wohlthätigen Zweck stellte er auch die nötigen Finanzen zur Verfügung: Durch den Verzicht auf sein Honorar wurden die Sieger und ihre LehrerInnen mit wertvollen Büchern prämiert. Für andere Unkosten kam das Gymnasium auf.

Solange sich am Anfang die Zahl der Teilnehmer auf 50-60 SchülerInnen begrenzte, konnten wir uns diesen Januar über 100 unternehmungslustige TeilnehmerInnen erfreuen. Der Wettbewerb war in folgenden Kategorien ausgeschrieben: die am gründlichsten Vorbereiteten waren die Teilnehmer zwischen 14 und 18 Jahren mit über drei Wochenstunden Deutsch. Eine weitere Kategorie bildeten die gleichaltrigen mit höchstens drei Deutschstunden pro Woche. Nun stehe hier für alle Welt, wer am erfolgreichsten in den beiden Kategorien war: Izabella Müller und Máté Fedeles aus dem Gymnasium Gyula Illyés (Dombóvár), bzw. Anett Hucker aus dem hiesigen Gymnasium (Bonyhád).

Die meisten InteressentInnen saßen in den Reihen der Kategorie C, die für 12 bis 14jährige mit sehr guten Deutschkenntnissen (vier oder mehr Wochenstunden) gedacht war. Aus diesem Grund wurden hier sechs SchülerInnen prämiert: Noémi Hornicsek (Gymnasium Géza II., Bátaszék) und Ármin Wolf (Széchenyi Grundschule, Bonyhád) waren die besten; den 2. Platz teilten sich Sándor Quarin (Grundschule, Gyöngyös) und Viktória László (Gymnasium, Bonyhád); den 3. Platz besetzten Anna Leber (Dienes Grundschule, Szekszárd) und Vivien Daradics (Vörösmarty Grundschule, Bonyhád).

Ebenfalls stark besucht war die Kategorie D für die Kleinsten (mit 10 bis 12 Jahren), wo Ali Schváb (Dienes Grundschule, Szekszárd) und Anna Nemes (Illyés Gymnasium, Dombóvár) die besten Plätze ergatterten. Lobenswert war außerdem die Leistung von Emese Guth und Gabriella Gánszler (Grundschule, Nagymányok), bzw. Viktória Fetzer (Grundschule, Nagymányok) und Dóra Müller (Grundschule, Györe).

Auch den Jurys muss selbstverständlich ein dickes Lob für ihre Aufmerksamkeit und Ausdauer gezollt werden, unter denen sich immer wieder dem guten Zweck verbundene, freundliche KollegInnen aus den Grundschulen und Mittelschulen der Umgebung befinden.

Wichtig finden die Organisatoren, eine gute Möglichkeit zu schaffen, wo sich Eltern, Lehrer oder auch Schüler austauschen können.

Der ereignisreiche Tag endet in der Regel – nach der Siegerehrung – mit einem ausgiebigen Mittagessen. Nach der Mahlzeit gehen alle ihre Wege, doch jedem Teilnehmer ist inzwischen bewusst:

Kein größerer Schaden kann einer Nation zugefügt werden, als wenn man ihr den Nationalcharakter, die Eigenart ihres Geistes und ihrer Sprache nimmt.

Immanuel Kant (1724 - 1804)

Eva Hohl Probst

(Fortsetzung von Seite 3)

Anstelle gegenseitiger Besuche ist es vonnöten, andere Formen der Zusammenarbeit zu finden, vor allem in der Bewahrung der deutschen Sprache und der deutschen Identität der Bonnhardter Ungarndeutschen. Dabei kamen zwei neue Einrichtungen in Betracht: Eine deutschsprachige Periodika/Zeitung für Bonyhád und Umgebung, am Anfang würde sie etwa viermal im Jahre erscheinen, und eine deutsche Theatergruppe, deren Mitglieder aus allen Grund- und Mittelschulen Bonyháds rekrutiert würden. Herr Bürgermeister Kehle hat sich weiterhin bereit erklärt, der Einladung der Stadtleitung Bonyhád zu unseren Jubiläumsfeierlichkeiten zu folgen.

Es war für uns eine große Freude, mit den alten Freunden aus Wernau außerhalb des offiziellen Programms zusammen zu sein.

Anhand dieses inoffiziellen Programms haben wir wirklich erkannt, was der Lieblingsausdruck unseres Ministerpräsidenten, „die dröhnende Wirtschaft“ bedeutet. Da es in der Landeshauptstadt kaum Konferenzräume und gar keine Parkplätze gibt, werden beide im nagelneuen Rathaus aus Stahl und Glas für gutes Geld angeboten, mit modernster Elektronik bestückt. Ähnliches erfuhren wir in und unter der Stadthalle im neuen Wellnesszentrum. Das von jeher bekannte Schwimmbad wurde mit einem originalen marokkanischen Bad und einer Sauna ergänzt, deren Einnahmen die Defizite des Schwimmbades wettmachen.

Wir danken unseren Gastgeberinnen von Herzen für alles Erfahrene und Gesehene.

Daniel Krähling

Ausflug des evangelischen Gymnasiums nach Wittenberg

Unsere Schule möchte eine Tradition ins Leben rufen: Wir wollen den Schülern die Möglichkeit bieten, die Lutherstadt Wittenberg kennen zu lernen, wo der große Reformator wirkte und somit die evangelische Kirche ihre Wurzeln hat.

Die erste Gruppe, bestehend aus 57 Personen, fuhr am 14. März 2007 ab und kehrte am 18. März zurück. Die erste Rast- und Schlafstätte war Sopron, wo nach einer kurzen Stadtbesichtigung die Schüler und ihre Begleiter im evangelischen Schülerheim untergebracht wurden.

Am nächsten Tag ging es weiter, aber nicht ohne das „goldene Prag“ erleben zu dürfen: Der Spaziergang am Nachmittag von der Burg bis zum Bahnhof wird der Gruppe noch lange in Erinnerung bleiben. Ebenso wie das 800jährige Dresden, die Perle an der Elbe, wo die Reisenden eineinhalb Tage verweilen. Die weltberühmten Sehenswürdigkeiten wie die Frauenkirche, der Zwinger oder das Grüne Gewölbe, die gemütliche Elbpromenade und die faszinierende Altstadt beeindruckten sowohl die Jugendlichen als auch die Erwachsenen tief.

Ihr Endziel erreichte die Gruppe am letzten Tag. Noch heute verspricht Wittenbergs Atmosphäre einem die Sprache: Bei einem Bummel durch die Altstadt kommt man geradewegs zur Schlosskirche mit der weltberühmten Thesentür und den Gräbern Luthers und Melanchthons, wo unsere Schüler Kränze niederlegten. Nach dem reichhaltigen Programm, wobei ein Stück Weltgeschichte erlebt wurde, machte sich die Gruppe auf den 1000 km langen Heimweg.

Andreas Fauszt
Lehrer des Gymnasiums, Gruppenbetreuer

Wussten Sie, dass ...

Ende des 18. Jahrhunderts im Markt Flecken Bonyhád/Bonnhard Josef Roth eine in ganz Süd-Transdanubien bedeutende Orgelbauwerkstatt errichtet hatte? Nach Roths Tod sorgte Josef Marschall für den Fortbestand der Werkstatt. Das Ergebnis der 30jährigen Tätigkeit der beiden Meister ist, dass die Orgelbauwerkstatt zu jenen gehörte, aus denen zahlreiche Instrumente stammten.

In Bonnhard tanzen lernen

Manchmal möchte man nur einen neuen Tanz erlernen oder eben in guter Gesellschaft von Gleichgesinnten einige Tage auf dem Tanzparkett verbringen. Ihnen allen bot das 12. Ungarndeutsche Tanzlager in Bonnhard am 31. März und am 1. April eine gute Möglichkeit, dies zu tun. Über achtzig Tanzfreunde nutzten die Chance.

Veranstaltet wird das Tanzlager offiziell vom städtischen Kulturzentrum, doch die eigentliche Seele der Kurse ist von Anfang an Ilona Köhler-Koch, die nicht nur die Organisation koordiniert, sondern auch selber Tanzlehrerin ist. Nach den Bedingungen gefragt, hört man gleich, dass diese in den vergangenen Jahren immer knapper geworden seien. Es gibt bei den Stiftungen, Fonds und anderen Stellen immer geringere Summen und neulich meistens gar keine Förderung.

So kam dieses Jahr trotz der reichen Vergangenheit der Kurse nur von der städtischen deutschen Selbstverwaltung eine Unterstützung, das Kulturzentrum stellte die Hilfe seiner Mitarbeiter und die benutzten Räumlichkeiten kostenlos zur Verfügung. Da etwa die Hälfte der Teilnehmer auch eine Unterkunft benötigte, machte man vom Angebot des evangelischen Gymnasiums in Bonnhard Gebrauch, in dessen

Schülerwohnheim günstige Zimmer gemietet werden konnten.

Vor diesem Hintergrund kam es dann zum 12. Ungarndeutschen Tanzlager, das die Teilnehmer nicht nur mit neuen Choreographien vertraut, sondern nebenbei auch eine Menge Spaß machte. Die beste Garantie dafür bildeten allein die Gestalter des Kurses, die bekannten Tanzlehrer Josef Wenczl, Maria Krupánszky und nicht zuletzt Ilona Köhler-Koch. Josef Wenczl bot gleich zwei Choreographien an, eine aus dem Vorjahr und eine neue, Frau Krupánszky wartete mit zwei Kindertänzen auf. Von Frau Köhler-Koch konnten die Teilnehmer den Zikoeer Fasching erlernen, eine Zusammenstellung aus einer Nachbargemeinde von Bonnhard. Dass die Kindertänze auch diesmal akzentuiert wurden,

lag wohl auch daran, dass am Tanzlager auch zehn Kinder sowie die Mitglieder der städtischen Kindertanzgruppe Kränzlein teilnahmen. Die übrigen Besucher des Kurses waren auch nur zu einem kleinen Teil Tanzgruppenleiter, es war eher das Interesse am Tanzlager selbst, das sie nach Bonnhard zog. Gekommen sind sie übrigens fast aus dem ganzen Land.

Leiterin Ilona Köhler-Koch erklärte, das 13. Ungarndeutsche Tanzlager fürs nächste Jahr sei auch schon geplant. Man müsse nur abwarten, unter welchen Bedingungen man dann die Interessenten einladen kann. Eins ist sicher: sie und das Kulturzentrum von Bonnhard werden alles für die Fortsetzung tun.

ani

Bonnhard-Wernau Schulpartnerschaft Erinnerungen einer Lehrerin

Wann und wie fing es an?

1989 kam eine Delegation nach Bonnhard mit der Absicht, eine Städtepartnerschaft zu gründen. Herr Ries, der Direktor der Realschule und auch Lehrer Joachim Ungethüm, zugleich Mitglied des Stadtrates, waren dabei.

Nach einer gemeinsamen Besprechung entschieden sie sich für die Vörösmarty-Schule und fürs Gymnasium als Partner. Das Ziel war die Pflege der deutschen Sprache, und was noch wichtiger ist, Freundschaften zu knüpfen.

Aber wer darf als erster nach Wernau fahren?

Das Problem löste sich bald von alleine!

Nachdem die Wernauer Gäste unseren Schulchor singen hörten, bekamen wir gleich die Einladung.

Der Liederkranz Wernau veranstaltete ein Chortreffen und ein Kirchenkonzert. Es war im November. Die Chorkinder bekamen eine schöne Uniform, die sehr hübsch aussah, so dass die Wernauer gleich wussten: „Aha, das sind die Bonnharder!“ Natürlich trugen wir, Kiszler Erzsi néni und ich, auch sehr stolz die Bluse und die Schleife. Bajor Laci bácsi brauchte sich auch nicht zu schämen mit seinen artigen, wohlherzigen Schülern und Schülerinnen.

Der Erfolg, der stürmische Beifall nach unserem Singen war fantastisch. Wir wurden überall sehr herzlich empfangen. Ich meine, dieser erste Besuch war entscheidend.

Die Realschule beschloss, auch einen Schulchor zu gründen. So begann dann der Erfahrungsaustausch mit Winfried und Beate Müller.

Man kann die vielen gemeinsamen Erlebnisse gar nicht aufzählen. Im Jugendlager Waroli haben wir gemeinsam deutsche und ungarische Lieder einstudiert und später vorgelesen. In Wernau sollten wir wieder unser Können zeigen.

Singen und tanzen am Straßenfest bei großer Hitze und noch heißerem Beifall, das war für die Kinder wieder eine gute Gelegenheit, sich in Wernau bekannt zu machen. Wir wurden an verschiedene Stände eingeladen, nicht nur zum Singen, sondern auch zum Schmaus.

Die deutschen Gasteltern waren sehr nett und verständnisvoll. Die Sprachschwierigkeiten wurden überwunden.

Die gegenseitigen Besuche im Laufe der Jahre sind heute noch unvergesslich. Unsere Kinder hatten die Möglichkeit, schöne Ausflüge nach Stuttgart, Kirchheim, zur Bärenhöhle zu machen, aber am interessantesten war es doch in der Schule und besonders nach dem Unterricht mit den neuen Freunden.

Das war aber nur ein Zweig unserer Kontakte zur Realschule.

Am wichtigsten war die Förderung der Sprache für unsere Schüler. In Wernau wurde 1992 ein Stipendium ins Leben gerufen, das den Aufenthalt von zwei der besten Deutschschüler aus Bonnhard finanziell decken sollte. Das war eine Auszeichnung für die, die es erworben hatten.

Unsere Schule und auch die Städte Bonnhard und Wernau unterstützten die Reise unserer Schülergruppen. So konnten ganze Klassen, oder eine größere Gruppe von den besten Deutschschülern an einer Reise teilnehmen.

Die Betreuung bestand immer aus einer Deutschlehrerin und einer anderen Kollegin aus unserem Lehrerkollegium. Auch sie behielten ihre Erlebnisse in guter Erinnerung.

Die Besuche waren natürlich nicht nur für die Kinder nützlich. Die Lehrmaterialien und Bücher, die wir bekommen haben, konnten wir im Unterricht sehr gut benutzen.

Es gab noch einen Anziehungspunkt für die Wernauer Kinder: das Lagerleben in Waroli.

Im Deutschen Leselager haben wir wunderschöne Tage verbracht. Auch das Wanderlager war für sie kein Begriff, bis sie es nicht persönlich miterlebt haben. Die unermüdlichen Organisatoren dieser Begegnungen waren: Joachim Ungethüm und Josef Rónai. Die Schulpartnerschaft, aber auch die Städtepartnerschaft hat den beiden Persönlichkeiten viel zu verdanken.

Die beiden Schulleiter, Herr Ries und Bajor Laci bácsi, später Alajos Pogátsa, waren die Hauptpersonen, die diesen Kontakt unterstützten. Aber ohne Winfried und Beate Müller, Joachim Ungethüm und alle Kollegen der Realschule und der Vörösmarty Schule hätte diese Partnerschaft nicht existieren können.

Die obigen Gedanken waren nur kleine Splitter von all den vielen Erlebnissen und Erfahrungen der vergangenen Jahre, die wir mit den Wernauern verbracht haben.

Von einer ehemaligen Deutsch- und Musiklehrerin der Vörösmarty Schule

Theresia Rónai

Jugendtreffen in Kleinmanok

Vom 5. bis 10. April fand in Kismányok/Kleinmanok ein Lager mit deutschen und ungarischen Teilnehmern statt. Es wurde von der Bonnharder Evangelischen Jugend organisiert, in der ich auch tätig bin.

Zwischen den evangelischen Gemeinden der Städte Bonyhád/Bonnhard und Erding (bei München) bestehen seit 1996 gute Kontakte. Die Bonnharder und Erdinger Gemeinde schlossen eine Partnerschaft, die sich seit mehr als zehn Jahren auch auf die Jugendlichen im Umkreis erstreckt. Im Verlauf der Jahre entstand eine feste Freundschaft zwischen den beiden Jugendgruppen. Da die erste Generation dieser langen Freundschaft nun mehr als Erwachsen ist, entschieden wir uns, auch die heutige Jugend in diese Partnerschaft einzubeziehen. Als erster Schritt dazu unterzeichneten die beiden Jugendgruppen zu Ostern 2005 einen Freundschaftsvertrag, in dem die Pläne für die Zukunft festgelegt sind. Wir beschlossen, jedes Jahr zwei Freizeiten zu organisieren — eine in Deutschland und eine in Ungarn. Diese Freizeiten werden weitgehend selbstständig organisiert. Die Freizeiten gelangen gut und die Jugendlichen amüsierten sich ausgezeichnet.

Als nächsten Schritt beschlossen wir, die noch Jüngeren, die Konfis, in die Jugendarbeit mit einzubeziehen und die Leitung dieser Freizeiten mit den deutschen Erwachsenen zusammen zu machen.

Diese war die erste Freizeit, die wir für die frisch Konfirmierten organisierten. Am Donnerstag kam die deutsche Gruppe mit 17 Leuten in Kismányok/Kleinmanok an. Am Karfreitag nahmen wir an einem zweisprachigen Gottesdienst in der Bonnharder evangelischen Kirche teil. Am Nachmittag fuhren wir nach Zengővárkony, um das Eiermuseum zu besichtigen.

In Pécs/Fünfkirchen besichtigten wir die schöne Innenstadt.

Am Samstag konnten die jungen Leute im Rahmen einer Stadtralley unsere Stadt kennenlernen. Am Abend färbten wir Eier für das Osterfest, das für uns mit einem leckeren Festessen begann: Eier, Schinken und alles was noch dazu gehört. Nach dem Frühstück gingen wir zum Gottesdienst in die evangelische Kirche in Kleinmanok. Am Nachmittag mussten alle Ostereier suchen. Für die Nacht bereiteten wir eine gruselige Geisterstunde für die Teilnehmer vor.

Der wichtigste Osterbrauch ist natürlich, wenn die Mädchen und Frauen am Montag begossen werden. Das finden unsere deutschen Gäste, vor allem die Jungs, jedes Jahr sehr komisch. Deshalb konnten wir die „Wasserschlacht“ auch dieses Jahr nicht vermeiden. Ich kann nur sagen, das keiner von uns trocken geblieben ist. Nach den Feiertagen nahmen wir Abschied voneinander, weil die deutsche Gruppe wieder nach Hause fahren musste.

Wir kamen zu dem Entschluss, dass die nächste Freizeit im November 2007 wieder in Ungarn stattfinden soll. Wir erwarten da die Jugendgruppe aus Erding. Und zu Ostern 2008 fahren wir mit unseren Konfis nach Deutschland.

Szilvia Hauer

Entbindungs- und Frauenstation im Krankenhaus gesperrt, Start der Ein-Tag-Chirurgie

Die Gesundheitsreform brachte den Abbau unseres Spitals. Bis zum ersten April waren hier eine Chirurgie, Entbindungs- und Frauenstation, Rehabilitation und eine innere Station tätig. Zwei dieser Stationen des Krankenhauses, das rund 30.000 Menschen in Bonnhard und Umgebung versorgte, wurden gesperrt: die landesweit bekannte Entbindungs- und Frauenstation sowie die Chirurgie. Vergebens waren die Proteste der Bevölkerung, der Ärzte und Mitarbeiter im Krankenhaus, vergebens die Unterschriftensammlung.

Das Ministerium für Gesundheitswesen ließ all dies außer acht. Gemäß der Entscheidung von Gesundheitsminister Lajos Molnár blieben nach dem ersten April insgesamt 20 aktive Betten in der Innenabteilung, die Zahl der chronischen Plätze bestimmte der Minister in 130.

Das Management des Krankenhauses sucht nach Auswegen. Im Vergleich zu früher gingen staatliche Subventionen drastisch zurück. Welche Wirkung das auf die Krankenversorgung haben wird, ist im Moment noch nicht zu ermesen. Nach den Veränderungen verloren 20 Personen ihre Arbeit.

Besonders schmerzhaft für die Bevölkerung war die Schließung der Entbindungs- und Frauenstation. Verzweifelt rufen noch täglich werdende Mütter an, die ihr Kind gerne hier zur Welt gebracht hätten. Und nicht nur aus dem Komitat. Die Einführung der sog. Ein-Tag-Chirurgie scheint eine Teillösung zu sein. Dafür muss man sich aber bewerben, doch die Ausschreibung wurde noch nicht einmal veröffentlicht.

Krankenhausdirektor Dr. László Winkler meint, würde man jetzt das Personal der Chirurgie entlassen, könnte man diese Station nie wieder neu starten. Deshalb wandte man sich ans Komitatskrankenhaus, bzw. an die Komitatsverwaltung um Hilfe, das Ergebnis ist die oben geschilderte Teillösung.

Ágnes Pál

Selektive Müllsammlung I. Teil

Dem Thema getrennte Müllsammlung kann man sich grundsätzlich aus zwei Aspekten nähern. Einerseits sollte man die noch brauchbaren Stoffe nicht verloren gehen lassen. (In der bäuerlichen Gesellschaft gab es ausgezeichnete Lösungen. Unsere Vorfahren wussten, woraus guter Dünger wird, was man dem Vieh füttern und was man wirksam verbrennen kann, wofür es Übernahmestellen gibt, dabei denke ich vor allem an Altmetall. Es ist auch nicht nebensächlich, dass der Konsum, der sinnlose Verbrauch, viel geringer war.)

Der zweite Aspekt ist das Problem der Mülldeponierung. Das ist ein scheinbar einfaches Problem: Was man nicht braucht, wirft man weg. Doch damit belasten und verschmutzen wir unsere Umwelt schwer. Deshalb müssen teure Deponien gebaut und betrieben werden. Dafür, wie teuer diese sind, spricht folgendes Beispiel, über das sicherlich alle schon gehört haben. Es „lohnt sich“ z.B., den Müll aus Deutschland illegal nach Ungarn zu bringen, die Transportkosten zu bezahlen, den Besitzer, der die Lagerung genehmigt, zu bestechen. Es ist schwer, eine konkrete Zahl zu nennen, es hängt u.a. vom Material ab, aber die Deponierung von einem Kubikmeter Müll kann sogar zwischen 5.000-8.000 Forint kosten.

Davon ist ersichtlich, dass der einzige Ausweg ist, den Abfall, der durch unsere Lebensführung entsteht, in möglichst hohem Anteil wieder zu verbrauchen. Dafür ist aber die selektive, die getrennte Sammlung des Abfalls unerlässlich.

In Bonnhard ist in den letzten Jahren bis auf einige Versuche auf diesem Gebiet nichts passiert. Deshalb beschloss ich, mich mit dem Problem zu beschäftigen. Ein weiterer Grund dafür war, dass an meinem Arbeitsplatz bei TMKIK Forschung und Entwicklung grundsätzlich zu meinem Aufgabenbereich gehören.

(Fortsetzung folgt)
Peter Helfenbein

Wussten Sie, dass ...

im Geburtshaus des Honvéd-Generals Mór Perczel in einer Photo-Dokumentarausstellung dieser bedeutenden Persönlichkeit unserer Stadt gedacht wird? Im Mittelpunkt steht Mór Perczel, der Revolutionär und General. Besonderheiten der Ausstellung sind die wertvollen Photographien über den jüngeren und älteren Mór Perczel sowie ein ursprünglicher altdeutscher Klubtisch aus dem Mobiliar der Familie.

Treffen der deutschen Kulturgruppen in Harkány

Ende März trafen sich im allgemein bekannten und auch außerhalb der Landesgrenze hinaus beliebten Kurort Harkány ungarndeutsche Kulturgruppen aus Südtransdanubien bereits zum 12. Mal. Das Ziel dieser Treffen ist es, die Ensembles der Region an einem Wochenende zusammenzubringen und auch den Gästen des Thermalbades ein unvergessliches Programm zu bieten. Die Badegäste konnten das Programm vom Becken aus verfolgen. Da sich auch der Tanzverein Kränzlein traditionsgemäß wieder am Programm beteiligte, war es kein Wunder, dass unter den Zuschauern auch zahlreichen Bonnharder zu erkennen waren, reisen ja etliche Eltern regelmäßig der Gruppe zu den Auftritten nach. Aber für die bekannten Gesichter gab es auch noch eine andere Erklärung, dazu aber noch etwas später.

Eröffnet wurde die Veranstaltung von Dr. Gábor Frank, dem Vorsitzenden der Komitatselbstverwaltung Branau sowie dem Bürgermeister des Kurortes Harkány, István Bédy. Beide Redner betonten, von welcher Bedeutung solche Ereignisse im Leben der Stadt seien. Gleichzeitig zu diesem Ereignis wurde auch die Ausstellung „Volksreligiosität der Ungarndeutschen“ eröffnet. Ausgestellt waren schöne alte Gebetbücher, aber auch Trachten.

Wer jedoch nicht nur für sein geistiges, sondern auch für sein „leibliches Wohl“ sorgen wollte, konnte dies in einem der Restaurants auch tun, wurden doch da traditionelle ungarndeutsche Speisen angeboten, und zwar auch welche nach Bonnharder Rezept. Das eine Gericht war z.B. Einbrennsuppe mit Kümmel, anschließend Dampfkneidel mit Sauerkraut, aber man konnte auch die Weinsuppe und das „Saures“ von Katharina Schäfer kosten. Die Bonnharder Köstlichkeiten hatten durchschlagenden Erfolg. Dafür, dass man diese Speisen auch mit einem edlen Tropfen „hinunterspülen“ konnte, sorgte die Kellerei Sebestyén. Wer mehr über die Stadt Bonyhád/Bonnhard erfahren wollte, dem stand Josef Jenei, Mitglied der deutschen Selbstverwaltung der Stadt, gerne mit reichlichen Informationen zur Verfügung.

na

KINDERECKE

Zum Muttertag

Ich bin klein

Ich bin klein,
mein Strauß ist groß,
nimm mich schnell
auf deinen Schoß!

Verlass mich nie

Dank Dir Mutter für mein Leben,
für die Lieb' und für die Müh',
will mein kleines Herz Dir geben
und bitten Dich verlass mich nie!

Von allen Müttern

Von allen Müttern auf der Welt
ist keine, die mir so gefällt
wie meine Mutter, wenn sie lacht
und wenn sie mir die Tür aufmacht!

Liebe Leserinnen, liebe Leser,

wir sind bestrebt, unsere Zeitung so zusammenzustellen, dass sie auch Ihnen gefällt und Ihren ansprüchen entspricht. Deshalb ist uns auch Ihre Meinung sehr wichtig. Auch Ihre Ideen, Kritiken, Bemerkungen, aber auch Ihre Informationen sind uns willkommen. Diese können Sie uns in einem Brief (*Bonyhádi Német Kisebbségi Önkormányzat, 7150 Bonyhád, Széchenyi tér 12.*), per E-Mail: bnko@bonyhad.hu — oder telefonisch, unter der Rufnummer (06 74/500-244, fax: 0674/500-280) mitteilen.

Sie können uns auch persönlich treffen. Wir erwarten Sie *jeden Dienstag von 14.30 bis 15.30 Uhr* in unserem Büro (Széchenyi tér 12.)

Liebe Leserinnen, liebe Leser,

die deutsche Selbstverwaltung von Bonnhard hat einige Ausschreibungen für Fördermittel. Einzelheiten über diese Möglichkeiten lesen Sie auf unserer Internetseite (www.bonyhad.hu), oder Sie bekommen dazu Informationen in unserem Büro. Hier können Sie auch die Unterlagen erhalten.

Deutsche Selbstverwaltung Bonnhard

27. Mai 2007 — Schwabenfestival zu Pfingsten

- 07.30** Heilige Messe in deutscher Sprache in der katholischen Kirche mit dem Chor des ungarndeutschen Kulturvereins, Bonnhard und dem Bläserquartett Musikschule Béla Bartók
- 08.30** Filmvorführung
Aussiedlung der Ungarndeutschen
Ort: Katholisches Gemeindehaus, Bonnhard
- 15.00** Umzug mit Musik und Tanz
von der Stadtbibliothek bis zur Freilichtbühne am Kulturzentrum
- 15.30** Festivalprogramm
auf der Freilichtbühne am Kulturzentrum

Begrüßungen:

- Ilona Köhler-Koch, Vorsitzende der Deutschen Selbstverwaltung
- Árpád Potápi, Bürgermeister der Stadt Bonnhard

Nach den Begrüßungsreden treten folgende Kulturgruppen auf:

- Städtische Blaskapelle, Bonnhard
- Tanzverein Kränzlein, Bonnhard
- Tanzverein Heckwanz, Bonnhard
- Tanzverein Völgység, Bonnhard
- Nationalitätentanzgruppe des Kindergartens „Malom“, Bonnhard
- Ungarndeutscher Tanzverein, Ófalu/Ohfalo
- Verein und Chor der Oberungarn, Bonnhard
- Nationalitätentanzgruppe des Kindergartens „Szélkakas“, Bonnhard
- Chor des Ungarndeutschen Kulturvereins, Bonnhard
- Blaskapelle der Musikschule Béla Bartók, Bonnhard
- Jugendbläserorchester aus Görlitz / Deutschland
- Majorettengruppe Bonifac aus Tyre / Tschechische Republik
- Hexen-Duo, Bátaszék/Badesek
- Ungarndeutsche Tanzgruppe „Glück auf!“, Nagymányok/Großmanok
- Ungarische Nationalitätentanzgruppe aus Kupuszina / Serbien

19.30

Ball

Auf der Freilichtbühne am Kulturzentrum
Musik: Kapelle „Ticket“

Die Veranstaltungen sind eintrittsfrei! Wir erwarten alle Gäste recht herzlich!

UNSERE HOMEPAGE knüpft an die der Stadt Bonyhád/Bonnhard, unter www.bonyhad.hu Über diese Seite bekommen Sie auch Informationen in deutscher Sprache, die das Leben der Stadt, bzw. die Tätigkeit der Deutschen Selbstverwaltung betreffen. Für dieses Medium möchten wir aber auch Sie um Hilfe und Unterstützung bitten. Wenn in Ihrem Verein, in ihrer Umgebung etwas passiert, was die deutsche Sprache und die Pflege der deutschen Kultur betrifft, verständigen Sie uns bitte, damit wir es in diesem Forum veröffentlichen können.

Gut zu wissen:

Deutsche Messen in der katholischen Kirche jeden ersten Sonntag im Monat um 7.30 Uhr.

Deutsche Gottesdienste in der evangelischen Kirche jeden dritten Sonntag um 10.00 Uhr.

Am Pfingstsonntag beginnt um 7.30 Uhr in der katholischen Kirche eine deutsche Messe. Hier wirkt auch der Chor des Deutschen Kulturvereins mit.

Am Pfingstmontag kommt es um 10.00 Uhr in der evangelischen Kirche zu einem deutschsprachigen Gottesdienst.

Die Tanzgruppe Hekwanz hält ihre Proben jeden zweiten Samstag um 17.30 Uhr in der Turnhalle des Gymnasiums Bonnhard, Kossuth Straße 4.

Die Tanzgruppe Kränzlein hat ihre Tanzproben freitags von 15.30 Uhr im Kulturhaus Bonnhard, Széchenyi Straße 2.

Der Chor des deutschen Kulturvereins versammelt sich jeden Dienstag um 17.30 Uhr im Deutschen Haus Bonnhard, Rákóczi Straße 74, zur Chorprobe.

IMPRESSUM

Bonnharder Nachrichten

aus dem Leben der Ungarndeutschen
in und um Bonnhard

erscheint unregelmäßig,
etwa alle 2-3 Monate
(Mit der freundlichen Unterstützung
der Partnerstadt Wernau)

Zusammengestellt und Herausgegeben:

Deutsche Selbstverwaltung Bonnhard

Anschrift/Adresse

7150 Bonyhád

Széchenyi tér 12.

Tel: 06 74/500-244, Fax: 0674/500-280

E-Mail: bnko@bonyhad.hu

Fotos:

Réka Máté, Robert Stein, Fotoarchiv

Druck:

Völgység Nyomda Bonyhád

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

**Javaslat a
„Höfler Lajosné sz. Kelemen Emma munkássága”
[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:

.....Kult Imréné..... (név)

..... (aláírás)

.....Bonyhád, 2017. január 20..... (település, dátum)

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Solymár Imre Városi Könyvtár
7150 Bonyhád, Perczel M. u. 50.

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Kult Imréné

Levelezési cím: 7150 Bonyhád, Perczel M. u. 50.

Telefonszám: 74/451-834

E-mail cím: kultne.agi@bokonyvt.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Höfler Lajosné sz. Kelemen Emma munkássága**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: **Bonyhád Város**

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- települési tájegységi megyei külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása
Höfler Lajosné sz.: Kelemen Emma 1936. január 9-én született Andrásfalván. Gyermekként élte át a bukovinai székelyek áttelepítését, menekülését. Elemi iskolai tanulmányait a bácskai Andrásfalván kezdte. Kakasdon járta a 4. osztályt, majd 1946 szeptemberétől a teveli Kőrösi Csoma Sándor Székely Tanintézet tanulója volt, ahol életre szóló elhivatottságot nyert a székely hagyományok megmentése, ápolása iránti küzdelméhez. 1950-től a Dombóvári Tanítóképző Intézet hallgatója, ahol 1954-ben érettségizett, majd a Kétyen töltött gyakorlati évet követően 1955-ben tanítói képesítő vizsgát tett. Három évig Kakasdon, három évig Majoson tanított. 1960. dec. 1-jén alkalmazta a Bonyhádi II. Sz. Általános Iskola, innen ment nyugdíjba 1991. jan. 9-én. A közéleti tevékenység, a közösségért végzett munka tette teljessé életét. Már kezdő tanító korában néptánc szakkört, sportversenyeket szervezett. A Falusi Spartakiádban országos döntőig juttatta csapatát. A bonyhádi iskolában úttörő csapatvezető, szakszervezeti vezető, igazgatóhelyettes (1980–91). 1984-től a majosi tagiskolának volt a vezetője, ahol 1979-től 1997-ig hagyományörző szakkört vezetett, mesemondó- és népdalversenyeket, betlehemes játékot rendezett. Táncházat szervezett Majoson, Aparhanton, Izményben. Tanfolyamokon, esti iskolán folyamatosan képezte magát. 1989-ben egyike volt a Bonyhádi Székely Kör és a Székely Szövetség létrehozóinak. Kezdetben a kör, szervező titkára, 1990-től 1997-ig elnöke. A nyári szünidőkben vándortábort, külföldön cseretábort szervezett. 1990-től hagyományörző, honismereti táborot hozott létre a bukovinai székely hagyományok felelevenítése, ápolása, megörökítése céljából. A tábornak két évig Lengyel, két évig Bonyhád adott otthont. 1993-ban négy ország 39 településéről 120 fiatalot fogadtak. 1994-től kutatócsoportokkal életútinterjúkat készítettek, népdalokat, tárgyi emlékeket gyűjtöttek. Megalapította a Bonyhádi Székely Kör

Népdalkörét (1991. jan. 9.), a székely kórust, melynek kezdetben vezetője is volt. 1996-ban, a VII. „Bukovinai Találkozások” Nemzetközi Folklórfesztiválon, mint a Bonyhád Székely Kör elnöke vett részt. A következő évben az ő előkészítő munkájának köszönhetően rendezték meg a fesztivált első alkalommal magyar helyszínen: Bonyhádon.

A székelyek viseletével kapcsolatos kutatásait dolgozatban összegezte (*Kutatások a székelyek körében* Bonyhád, 1998). Kutatta a székelyek temetkezési szokásait. *Bukovinai székely népmesék* címmel adta közre népmese gyűjtéseit. Tudományos konferenciákat szervezett. Többször vezetett csoportot a bukovinai őshazába és a csíksomlyói búcsúra. Tudatosan törekedett arra, hogy népszerűsítse a bukovinai székelyek kultúráját. 1995–97 között háromszor kereste fel a Kanadába kivándorolt bukovinai székelyeket, leszármazottaikat, velük videó életútinterjúkat készített.

Höfler Lajossal kötött házasságából két fiúgyermek született. 2000. december 17-én Szekszárdon hunyt el.

Munkásságának elismeréseként a bonyhádi Székely Ház előadóterme Kelemen Emma nevét viseli.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Kiemelkedő érdemei vannak a bukovinai székelység kultúrájának megőrzésében.

A Magyar Köztársaság Elnöke 1994-ben Höfler Lajosnénak érdemes és eredményes munkássága elismeréseként a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetés adományozta.

1996-ban Sebestyén Ádám-díjban, 2000-ben Merész Konrád Díjban részesült.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Önéletrajz

Steib György: Bonyhádi arcképcsarnok (video, 1999)

Fotó: Höfler Lajosné a VII. „Bukovinai Találkozások” Nemzetközi Folklórfesztiválon, Jastrowie-ban (1996). Forrás: Bukovinai Székelyek Országos Szövetsége.

Továbbélő kultúránk – Húsz éves a Bukovinai Székelyek Országos Szövetsége 1989-2009 (181-184. oldal; 195-196. oldal) Bonyhád, 2010.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

BTÉB/76/E/1

Fotó: Bukovinai Székelyek Országos Szövetsége

Szarvas Irén

*„Aki megért s megértet, egy népet megéltet.”
Kányádi Sándor*

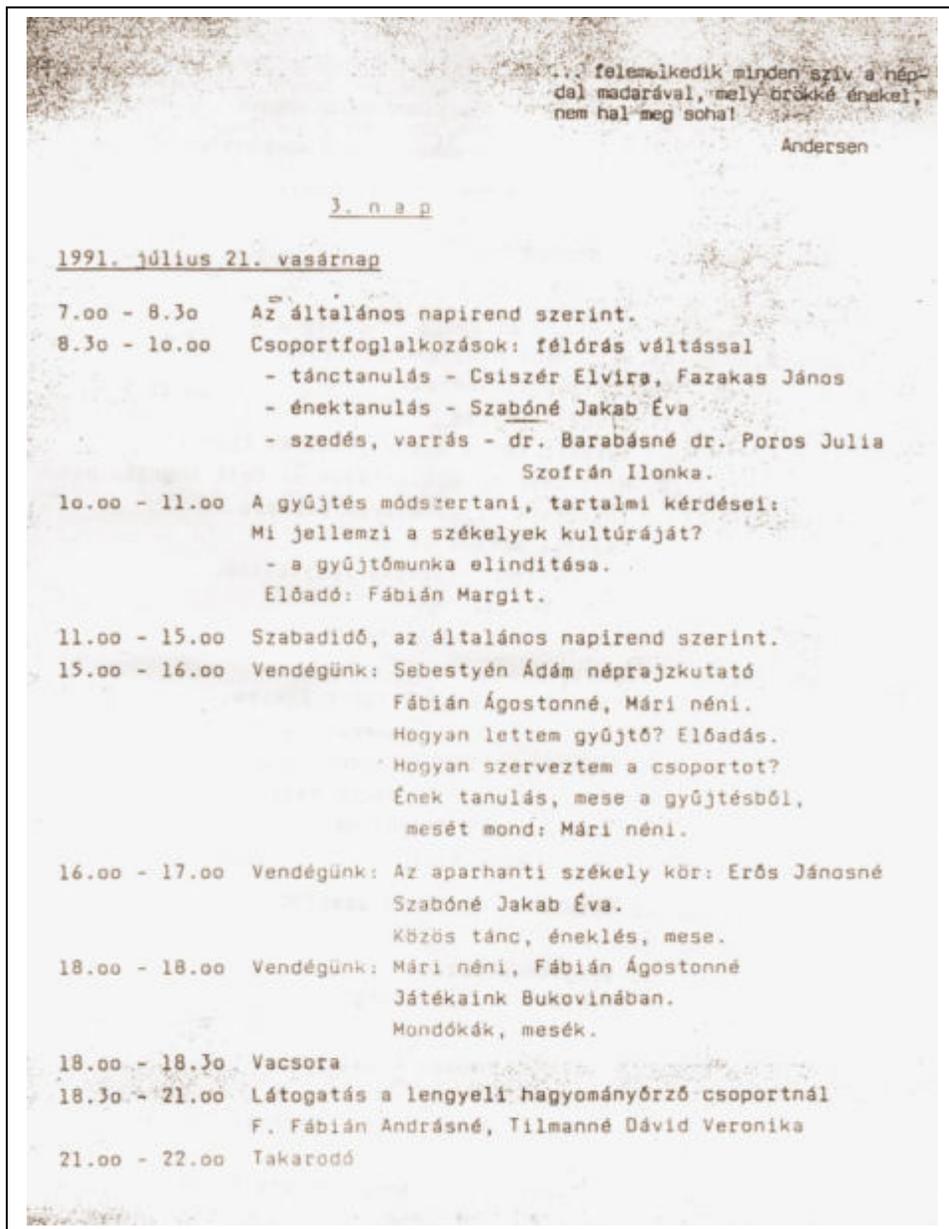
Az első néprajzi táborokról

Az első néprajzi táborok szervezése Höfler Lajosné, született Kelemen Emma nevéhez fűződnek. A Székely Szövetség éves hagyományos rendezvényeinek nagy részét Emma néni indította el; így például a bonyhádi Városi Könyvtárban zajló székely mesemondó versenyeket és - az első években hol bukovinai székely hagyományörző, hol honismereti tábor néven szereplő-, néprajzi táborokat. Szintén az ő nevéhez fűződik néhány kiadvány és film is. Szereteágazó tevékenysége külön kutatást érdemelne.

Az egyes rendezvények kronologikus besorolása azért is nehézkes, mert Emma néni egyben volt a Bonyhádi Székely Kör vezetője és a Székely Szövetség alapítóinak toborzója, majd a megalakulást követően, oszlopos, elnökségi tagja. A rendezvények szervezőjeként a korabeli újságcikkben hol a Székely Kört, hol a Székely Szövetséget nevezték meg szervezőként. A levelezésben és a programokban azonban mindkét szervezet szerepel, ezért is kihagyhatatlan az első nyolc-kilenc hagyományörző tábor.

Az első tábor lebonyolítására 1990. július 1-8-ig került sor, Lengyelen. A második 1991. július 19. és 28. között, a harmadik pedig 1992. augusztus 7. és 16. között került megrendezésre, szintén Lengyelen. 1990-ben, a résztvevők létszáma 63 gyermek, fiatal és 9 fő felnőtt. A táborlakók sokfelől érkeztek, még a határon túlról is, például Hertelendyfalváról 26 fővel. A fiatalokat csoportokba osztották, minden csoportnak volt egy felnőtt vezetője. A tábor napirendjében a foglalkozások reggel fél kilenctől délig, illetve délután kétszer két órában zajlottak. Esténként közös programokkal: ének, tánc, filmvetítés igyekeztek jó hangulatot teremteni a táborszervezők, de az első évek táborainak költségvetésébe még a balatoni vagy budapesti kirándulás is belefért. A foglalkozások tematikája színes volt: a népcsoport története, szokásai, viselete, táncai, meséi, a környező települések tárgyi emlékeinek felkeresése egyaránt szerepelt. A gyakorlati, kiscsoportos foglalkozásokon a fiatalok kipróbálhatták és tanulhatták a szövés, szedés, varrás, játékkészítés, fafaragás technikáit, fogásait, a mesélést, a táncokat. A táborok előadói között szerepeltek „nagyjaink”: László László, Sebestyén Ádám, Fábíán Ágostonné, Mária néni, Lőrincz Aladárné, Vilma néni, Fábíán Éva, Fábíán Margit, Csiszér Ambrusné, Kóka Rozália, Jakab Éva, Fábíán Mártonné, Balbina néni, Tusa János, Szemcsuk István... hogy csak néhány nevet említsünk a sorból. A fiatalok megismerkedhettek az akkor magas színvonalon működő hagyományörző csoportokkal, tevékenységükkel, a tárgyi kultúra kiemelkedő alkotóival, akik nagy része a Népművészet mestere volt vagy később vált azzá. A mai 30 éves generáció tagjai közül sokan egy életre szóló, meghatározó élményt kaptak Emma néni táboráiban.

IV. fejezet: Hagományörző rendezvényeink.
Szarvas Irén: Az első néprajzi táborokról.

Részlet az 1991. évben megrendezett tábor programjából.
Az anyagot rendelkezésünkre bocsátotta: Milleiné Kelemen Csilla, Lengyelről.

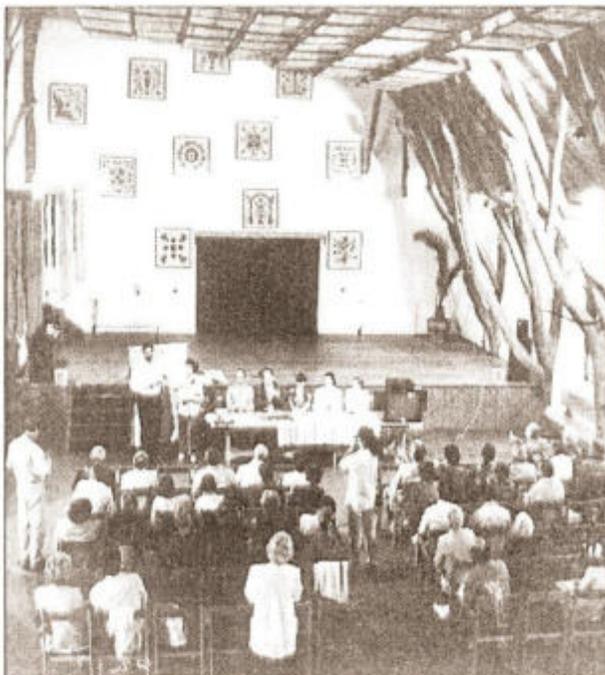
A többi táborral kapcsolatos ismereteink egyelőre csak a megyei újság cikkeiből származnak. Ott követhető nyomon évről-évre, Emma néni áldozatos munkája e területen. Erről szól ez a – néhány évvel halála előtt készült – cikk is.

Székelyek tanácskoztak Kakasdon

– Az utolsó órában, már csendesítés után próbáljuk megmenteni, felkutatni és rögzíteni a még élő bukovinai székelység gazdag néprajzi értékeit, hagyományait – mondta Höfler Lajosné Kelemen Anna táborvezető szombaton az MFI munkatársának a bukovinai székelyek által is lakott Kakasdon tartott 9. hagyományörző kutató tábor zárásaként rendezett tudományos tanácskozási kapcsán.

Az egész napos konferencián neves előadók, kutatók számoltak be munkájuk tapasztalatairól. Fazekas Tiborc a készülő tájszótárról, Kóka Rozália és Fábian Margit a Kanadában élő bukovinai székelyek között végzett gyűjtésükről tartottak előadást, Kelemenné Merk Zsuzsa a hácskai kutatás legújabb eredményeiről számolt be. Hallhattak előadást az érdeklődők Nagy Janka Teodórától a bukovinai székely családokban érvényesülő munkamegosztásról, valamint a bukovinai anyakönyvek feldolgozásának helyzetéről Rudolf Lászlótól.

A konferencia egyben premierje volt a kanadai székelyek körében készült filmnek, vala-

mint a Höfler Lajosné Kelemen Emma gyűjtéséből született Bukovinai népmesék című kötetnek.

– Fontos feladata még ennek a táborzárónak – mondta Höflerné –, hogy annak a hagyományápolás iránt elkötelezett maroknyi csapatnak, amely utánpótlásként felnőtt az első

tábor óta, konkrét útmutatásokat adjon a legsürgősebb feladatokhoz. Meghatározzuk a fellelhető anyag sürgősségét, és irányított, előkészített adatgyűjtésbe kezdünk, hogy a még élő, de egyre fogyó adatközlőktől a lehető legtöbbet megmentsük az őshaza kincseiből.

Fotó: Ótós

Forrás: Tolnai Népszó. 1998. augusztus 24.

Emma néni 1992-ben, egy dokumentumban, az előző év tábori előadójának, Fábian Margitnak a gondolatait vette papírra:

IV. fejezet: Hagományörző rendezvényeink.
Szarvas Irén: Az első néprajzi táborokról.

„Azért szervezzük a honismereti táborunkat, hogy megismertessük gyermekeinket a bukovinai székelyek hagyományaival, népi kultúrájával. Miért van erre szükség? Minden embernek szüksége van arra, hogy ismerje származását, tudja azt, kik voltak a szülei, nagyszülei. Ismerje azt a népet, népcsoportot, ahonnan származik. Ez a származástudat, önazonosságtudat tartást, erőt ad az embernek. Szükségünk van erre, ha egészséges, ép lelki embereket akarunk nevelni. Szeretnénk felkelteni gyermekeink érdeklődését a népi kultúra iránt, szeretnénk megmutatni, hogy a hagyományos népi kultúrában mi az érték. Milyen elemeit építhetjük be a mai mindennapi életünkbe. Ezek nagyon fontos tényezők, mert megvédenek bennünket az elsivárosodástól, a közömböségtől, a lelki szegénységtől. A népi kultúra érzelmi támaszt nyújt, gazdagítja mindennapi életünket. Formát, keretet ad az életnek. Ezért kell megismerni és továbbadni utódainknak.”

(Fábián Margit gondolatait lejegyezte Höfler Lajosné, Kelemen Emma. 1992.)

IV. Hagyományörző rendezvényeink.
Csibi Krisztina: Sebestyén Ádám Székely Mesemondó Verseny

Csibi Krisztina

Sebestyén Ádám Székely Mesemondó Verseny

A Sebestyén Ádámról elnevezett mesemondó versenynek Bonyhádön komoly előzményei voltak. A kezdeményezés, hogy életben tartsuk azt a hatalmas mesekincset, mely a bukovinai székelyek körében olyan sokáig a hétköznapiok részét alkotta, és amely színes és gazdag nyelvjárást is őriz, a Bonyhádi Székely Kör vezetője, Höfler Lajosné, Kelemen Emma nevéhez fűződik. **1991 és 1997 között** hat alkalommal rendezte meg a székely mesemondó versenyt, melynek minden alkalommal a városi könyvtár adott otthont. A résztvevők száma ötven körüli volt, és nem csak bonyhádi, de környékbeli falvakból érkező gyerekek és felnőttek is versenyeztek. (Részlet az 1993. február 1-jén megrendezett verseny beszámolójából. Az anyagot átadta: Milleiné Kelemen Csilla)

Február

1-5-ig Mária néni napok

1-jén mesemondó verseny a Városi Könyvtárban /26 résztvevő/
2-3-4-5-én rendhagyó osztályfőnöki - és irodalomórák.

Előadók: Dr. Kerekes Anna, Kovács Gáspárné, Pám Lászlóné,
Nusszer Józsefné, Alszegei Istvánné, Jakab Éva.

A versenyzők díjait biztosították:
Stekly Zeuzse, Enyedi Istvánné, Vülgyesi Tekerkezővet-
kezet, Zománcórugyér, Városi Könyvtár,
Hegeyi Könyvtár, Művelődési Otthon.

Szöri Tiszai: Hangyálné Palkó Zeuzseanna, Genczerné György
Gyöngyi, Kolossiné Gergely Cecília, Antal
Mária, Balogh István, Márton Antal.

A verseny díjazottjai:

első tagozat: Szabó Ákos I.
Ladics Milán II.
Tóth Ceilla III.
Papp Hajnalke IV.
Zsidó Ceilla V.

felső tagozat: Papp Adél I.
Köllő Beáta II.
Tóth Ágnes II.
Bach Adrienn III.

gyermek: Kelemen Ágnes I.
felnőtt: Keresztes Antalné I.

13-án beneveztek a TV 2 mesemondó versenyére.
Keresztes Antalné jutott el a gálára is.

3-án levelet írtunk a Rákóczi Alapítványnak.

9-én Bučenesten ötven megnéztük a filmhéten vetített Vissza Bu-
kovinába című filmet. Közönlöttük Kovács Lászlót a ren-
dezőt.

11-én Székelyre elküldtünk 80 felvételt /zenei anyag/ a népzene
és táncok kassette kiadásához és 28 mesét a mesekasszette ki-
adásához /Olsvai Imre, Dr. Kriza Illdikó/

14-én Közgyűlés
Filmvetítés: Vissza Bukovinába című film Kovács László ren-
dező jelenlétében.

19-én Részvétel a Székely Szövetség bálján.

20-án Schneider Lajos Népdalverseny Művészen - Papp Gábor

IV. Hagományörző rendezvényeink.
Csibi Krisztina: Sebestyén Ádám Székely Mesemondó Verseny

1996-ban az ötödik évfordulóra egy mesekönyvet is kiadtak, melyben az eddig elhangzott mesékből készült válogatást gyermekrajzok illusztrálják. A kötetet Sebestyén Ádám kakasdi néprajzkutató, mesegyűjtő emlékére adták ki. (Forrás: Tolnai Népújság. 1997. február 13.)

Mesét mondtak a székelyek

Székely mesemondó versenyt tartottak tegnap délután Bonyhádon, a városi könyvtárban.

A bonyhádi Székely Kör által meghirdetett versenyt az országos Székely Szövetség is támogatta. A kör leköszönő elnöke, *Höflerné Kelemen Emma* meleg szavakkal köszöntötte a mesemondókat és hozzátartozóikat a bonyhádi könyvtárban. Rámutatott a nyelvápolás fontosságára és elismerően szolt a felkészülökröl, akik nagyanyáiktól, nagypapáiktól lesték el az ízes beszédet.

A székelylakta településekröl érkezett harvan résztvevö három korcsoportban mérte össze tudását. A legkisebbeknél a kétyi *Bacs Andrea* gyöztött a három egygyölü lányról szölö mesével. Második lett *Heil Renáta* Aparhamtröl, a harmadik helyet a szintén kétyi *Csaba Ilkó* szerezte meg. A felsö tagozatosoknál a cököl *Kiss Ilkó* nyert, a második és a harmadik helyen két bonyhádi versenyzö – a Széchenyi István Általános Iskola tanulói – *Enyedi Gerzely és Fábán Katalin* végzett. A felnötök versenyében *Márian Lázárné* nyert Kétyről két kakasdi vetélytársa, *Doma Andrea és Sebestyén Ibolya* élött.

A mesemondókat megajándékozta a Bonyhádon élö *Fábán Ágostonné*, a népművészet

Nagyon figyellek egymásra a mesemondók FOTO: GOTTVALD

mestere: Balbina néni a gyöztéseknek tarisznyát, – ahogy a székelyek mondják: „tarisnyát” – valamennyi versenyzönek pedig egy-egy könyvjelzöt készítet. *Hangyál*

1998-tól a Székely Szövetség felismerve annak közösség-szervező és közösség-megtartó, értékmentő mivoltát, felvállalta a Sebestyén Ádám Székely Mesemondó Verseny szervezését. A névadó mellett Fábán Ágostonné, Márka néni mesemondó emlékéit is szerették volna ápolni. Kezdetben a kakasdi hagyományörző együttes segítségével, majd más-más székelyek által lakott település bevonásával került megrendezésre. Az első évben a jelentkezők száma száz fölött volt, és az érdeklődés azóta is folyamatos. Az állandóan változó helyszín újabb és újabb mesemondókat vonzott. Négy korcsoportban, 0-10 év, illetve a 10-14 év közötti gyermekek kategóriájában, 14-18 év közötti ifjúsági és a 18 fölötti felnőtt versenyzők mezönyében folyik az értékelés. A felhívás és a jelentkezés módja a versenyre igen kidolgozottan indult. Az évek során azonban, ahogy a verseny

IV. Hagyományörző rendezvényeink. Csibi Krisztina: Sebestyén Ádám Székely Mesemondó Verseny

megkezdte önálló életét az egyes településeken, úgy vált egyre nehezebbé a szakmai követelmények alapos betartása, betartatása. Természetesen a szövetséggel szoros együttműködésben, folyamatos konzultációval zajlik a szervezés, de csak 2005-ben a Szellemi Örökség Bizottsága kezdeményezésére Dr. Forrai Ibolya segítségével került lejegyzésre, milyen szempontok alapján készüljenek a versenyzők. Természetesen idő kellett ahhoz is, hogy a javaslat elfogadottá és követendővé váljon.

A mesemondó versenynek rangja van. A mintaadás - mintakövetés szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bír. A verseny maga fontos esemény épp úgy a hagyományörző csoportok, mint a székely családok életében. Vannak, akik számára ez az egyetlen alkalom az évben, amikor viseletüket magukra öltik. A résztvevők egy része valamely népdalkör vagy tánccsoport oszlopos tagja, sokszor vezetője. De a rendezvény népszerűsítésében is nagy szerepük van. A csoportvezetők hívják fel minden évben a településen élő érdeklődők figyelmét az eseményre, eljuttatják a helyi iskolákba. Mellettük a pedagógusok jelentőségét kell hangsúlyozni, akik egyre nagyobb számban és lelkesedéssel készítik fel diákjaikat. Sajnos egyre ritkább, amikor a szülő, nagyszülő segíti a gyereket a választásban, kiejtésben, előadói stílusának csiszolásában.

1998. Kakasd

Gyermek kategória: Fábián Henrietta (Cikó)

Ifjúsági kategória: Szegedi Dávid (Himesháza)

Felnőtt kategória: Kovács Ferencné (Lengyel)

1999. Somberek

I. kategória: Hedrich Emánuel (Csátalja)

II. kategória: Derék Zoltán (Hidas)

III. kategória: Lamm Anita (Györköny)

IV. kategória: Sebestyén István (Kakasd)

2000. Aparhant

I. kategória: Hedrich Emánuel (Csátalja)

II. kategória: Derék Zoltán (Bonyhád)

III. kategória: Szabó Ildikó (Izmény)

IV. kategória: Kovács Ferencné (Lengyel)

2001. Vaskút

2002. Kakasd

- I. kategória: Bánfalvi Fanni (Palotabozsok)
- II. kategória: ifj. Erős Gergely (Csátalja)
- III. kategória: Heil Renáta (Aparhant)
- IV. kategória: Kelemen Etel (Aparhant)

2003. Hőgyész

- I. kategória: Szentés Vanda (Bonyhádvarasd)
- II. kategória: Hedrich Emánuel (Csátalja) és
Lőcsei Balázs (Hertelendyfalva)
- III. kategória: Lőcsei Viktor (Hertelendyfalva)
és Weisz Péter (Tolna-Mözs)
- IV. kategória: Lőcsei Antal (Hertelendyfalva)

2004. Izmény

- I. kategória: Csernik Emil (Izmény)
- II. kategória: Hedrich Emánuel (Csátalja)
- III. kategória: Vető Nóra (Hőgyész)
- IV. kategória: Lőcsei Ákos (Hidas)

2005. Bátaszék

- I. kategória: Csernik Adrián (Palotabozsok)
- II. kategória: Emmert Csenge (Palotabozsok)
- III. kategória: Sályi Enikő (Mohács)
- IV. kategória: Lőcsei Ákos (Hidas)

2006. Palotabozsok

- I. kategória: Cseke Ferenc (Himesháza)
- II. kategória: Lőcsei Balázs (Hertelendyfalva)
- III. kategória: Szabó Andrea (Mucsfa)
- IV. kategória: Lőcsei Antal (Hertelendyfalva)

2007. Kakasd

- I. kategória: Kelemen Szabolcs (Csernakeresztúr)
- II. kategória: Bánfalvi Fanni (Mohács)
- III. kategória: Nászai Ágnes (Csátalja)
- IV. kategória: Csaba Józsefné (Bonyhádvarasd) és Lőcsei Ákos (Hidas)

IV. Hagyományőrző rendezvényeink.
Csibi Krisztina: Sebestyén Ádám Székely Mesemondó Verseny

2008. Mohács

I. kategória: Szép Máté (Mohács)

II. kategória: Horváth Floransz Veronika

III. kategória: Erős Gergely (Csátalja)

IV. kategória: Csaba Józsefné (Bonyhádvarasd)

2009. Csátalja

I. kategória: Szabó Nóra (Csátalja)

II. kategória: Gergely Máté (Mohács)

III. kategória: Lőcsei Viktor (Hertelendyfalva)

Szarvas Irén

„Bukovinai Találkozások” Nemzetközi Folklórfesztivál

„Amikor az osztrák császárok Bukovinába jöttek, az idevaló magyaroknak akkor is méltó szerep jutott. Ime egy régi eset. 1851-ben Ferenc József császár Lembergől jövet Bukovinába, Csernovicba jött. Ünnepeles fogadás október 21-én volt Csernovicban. Ezen a fogadáson Kolozsvár és Szamosujvár városi tanácsa is részt vett. E két város magyarul üdvözölte a császárt. Ebéd után táncbemutató volt és a császár Bukovina különböző nemzetekből álló népei táncát gyönyörrel szemlélte, ezek közt a Bukovinában lakó székelyekét is.”¹

Bukovina. Varázsos történetek tárháza: Szucsávában feredőzés, palanéca, terebúza málé, sosem látott dédanyám sosem látott konyhája, amiről annyit mesélt öreganyám, hogy ha becsukom a szemem, szinte látom. Bukovina. Messzi, távoli vidék, nagyszüleim gyermekkori történeteinek helyszíne és egy keserves néhány sora: *„Bukovina mit vétettem, hogy én benned nem élhettem...”*. Bukovinai származás, mely falun még a '70-es években sem csengett olyan megnyerően. Másféle illatok terjengtek a levegőben, másféle hangulat áradt, másféle szavakat lehetett hallani a szomszédos német házban és mást, a szemben lévő felvidéki házban, miközben mi, nagymamáknál nyaraló gyerekek, együtt játszottunk az utca porában és bámultuk a legelőről hazafelé ballagó teheneket. S két nagy bölcsesség, melyet rám hagyományozott istenségi születésű Győrfi Bori nanyám: *„Édes leánkám, a szerelem olyan, ha ...ra pottyanik es szeretni kell”* és *„Ne feledd: amelyent szakasztasz, olyant szagolsz!”*. Bukovina. Ez az a néhány hirtelen felvillanó gondolat, emlék és megannyi kavargó érzés, melyek e szó hallatán feltörnek bennem.

A Prut, Szeret, Szucsáva, Moldava mentén fekvő és a Keleti-Kárpátok, valamint a Dnyeszter középső szakasza által határolt tájegység Bukovina néven történő hivatalos említése először a 18. század utolsó negyedében jelent meg. Bukovina „bükkerdőt” jelentő, szláv eredetű szó, mely a középkorban e tájegységnek csak a sűrű bükkerdővel borított részeire vonatkozott. A bukovinai vidék a 10-11. században a Kijevi Rusz Fejedelemséghez, majd a 12-13. században a Halicsi Fejedelemséghez tartozott. A 14. század közepétől a Moldvai Fejedelemség része, majd a 15. század végén erdélyi fennhatóság alá került. 1511 és 1769 között a vidék Moldva részeként az oszmán birodalom hódoltsága volt. 1774-ben osztrák seregek foglalták el. 1787-ben, mint bukovinai (csernovici) körzetet Galiciához csatolták egészen 1849-ig. Ezt követően külön közigazgatással, saját autonómiával rendelkező osztrák koronaterület lett. Az I. világháború végére Romániához került, majd a II. világháború idején, 1940 közepén Észak-Bukovinát megszállta a Szovjetunió, később rövid időre újra román fennhatóság alá került,

¹ Sántha Alajos: Bukovinai magyarok. Csátalja, 2009. 84. p.

majd újra visszaállították a román-szovjet határt. A Szovjetunió felbomlását követően Bukovina északi része Ukrajnához, déli része Romániához tartozik. A 18-19. században, az osztrák igazgatás idején Bukovinába több népcsoport tervszerű betelepítése valósult meg, mivel a tartomány gyéren lakott volt. A telepítések eredménye, hogy ezen a tájon találkozott és békésen éltek egymás mellett a nyugati és a keleti kultúrkörből származó népek.²

A népesség száma 1775-ben 79. 513 lélek (Biederman-féle népszámlálás), 1786-ban 171. 731 lélek, ami évente több 10 tíz százaléknyi emelkedést jelentett. Ezt a jelentős növekedést különböző népcsoportok telepeseinek bevándorlása eredményezte. 1890-re a népesség megnyolcszorozódott, 646. 591 lélek élt Bukovinában.³

Bukovina soknemzetiségű és sokhitű kárpáti kistérség; történelmi tájvidék, ahol nemzedékeken át harmonikus életet élt a többnemzetiségű társadalom, többek között az ukránok és románok mellett zsidók, németek, lengyelek, magyarok, oroszok, örmények, szlovákok és románok. Bukovina politikai, adminisztratív egységként 1774 és 1918 között létezett az Osztrák-Magyar Monarchia határain belül. Az etnikai sokszínűség egy megismételhetetlen multietnikus közösséget alkotott, melyet „Keleti Svájc”-nak, illetve „Európa miniatűrben” néven neveztek. Az egymás mellett élés lehetőséget adott a saját nemzeti öntudat létrehozására, mely megkövetelte és tanította egymás megértését, a másik értékeinek tiszteletben tartását.⁴

A 20. század elejéről származó adatok szerint a legnépesebb népcsoport az ukránoké 305. 000 fővel, mely az összlakosság tekintetében 38 százalék. A románok 270. 000 fővel a lakosság 34 százalékát adták. A kereskedelmi és ipari tevékenységet folytató zsidó népességet 102. 000 főre becsülték, mely a lakosság 13 százaléka volt, ugyanakkor a bukovinai főváros, Csernovic legnépesebb nemzetiségi csoportját ők alkották. A németek 65. 000-en éltek, a bukovinai népesség 8 százalékát, a lengyelek 44. 000-en, a lakosság 5 százalékát adva. A magyarok (bukovinai székelyek) 1910-ben kb. 10. 000-en, a lakosság 1,3 százalékát tették ki, az óhitű orosz görögkeleti keresztény vallású lipovánok ekkor mintegy 3. 000-en voltak, a népesség 0,5 százalékát adták, az örmények 1. 000-en éltek ekkor és mindössze 0, 1 százalékát képezték a népességnek. A cigányság számát a 19. század végén körülbelül 6. 000 főre becsülték, de felmérésük nehézségbe ütközött, mert tagjai sokszor azonosultak más népcsoportokkal.⁵

A 20. század eleji vallásfelekezeti összetétel a következő volt: görögkeleti vallás 68 százalék, zsidó vallás 12 százalék, római katolikus 12 százalék, görög katolikus 3 százalék, evangélikus több mint 2 százalék.⁶

² Eugeniusz Kłosek: A vidék, az emberek és értékek világa. Fesztivál-katalógus, 2001. 16. oldal

³ Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képekben; Kluczenko Vazul: Bukovina népe; Fordította: Katona Lajos. Kempelen Farkas Digitális Tankönyvtár

⁴ Fesztivál-katalógus, 2003. 12. oldal

⁵ Eugeniusz Kłosek: A vidék, az emberek és értékek világa. Fesztivál-katalógus, 2001. 17-19. oldal

⁶ Eugeniusz Kłosek: A vidék, az emberek és értékek világa. Fesztivál-katalógus, 2001. 19. oldal

A fesztivál szempontjából rendkívül fontos ez a sokszínű nemzetiség. Bár a történelem vihara nemcsak bennünket, bukovinai székelyeket vetett más vidékre, székelységünk mellett identitásunk másik meghatározója a bukovinai származástudat és éppen ez az a közös vonás, mely mindegyik bukovinai népcsoport esetében meghatározó, függetlenül attól, hogy a mai napig ott élő népről (pl. ukrán, román, lengyel) vagy éppen már emberöltők óta kitelepített népcsoportról (pl. német, lengyel, székely) van szó. Ugyanarról a vidékről énekel a bukovinai ukrán, román, székely, lengyel: Bukovináról, a szülőföldről, a vidékről, ahol él vagy élt, ahonnan elődei származnak, melyet el kellett hagynia. Bár különböző nyelvet beszélünk, mégis megdöbben a székely szív, amikor az ukrán énekes erről a vidékről énekel. Ez az érzés, mint egy láthatatlan fonál köti a népcsoportokat ehhez a távoli vidékhez. Ez az érzés, mely egymáshoz köti a különböző kultúrkörből érkező embereket és szolgáltatja egyben a „Bukovinai Találkozások” eszmeiségét.

A bukovinai székelyek legutóbbi „felfedezésüket” egy televíziós vetélkedőnek (Isd. Röpülj páva – 1978) köszönhetik, ahogyan a bukovinai lengyelek is televíziós közvetítésnek köszönhetően kerültek az érdeklődés középpontjába, Lengyelországban.

Fotó: Televíziós felvétel a bukovinai lengyelekről (1987)

Ahogyan a bukovinai magyaroknál a székelytudat, a bukovinai lengyeleknél a „csadeci górálok” (csadeci hegyi emberek) identitástudata él. A bukovinai lengyel népcsoport három területről történt betelepítést követően jelent meg Bukovinában. Az egyik terület, melyről lengyel telepések érkeztek a 18. században, az Osztrák - Magyar Monarchia területén található Csacza, ahol a hegyi emberek, a górálok éltek, innen az elnevezés: csadeci górálok. Ma ez a település Szlovákiához tartozik.

A fesztivál létrejötté szempontjából rendkívül fontos volt, hogy 1986-ban megalakult a „Jastrowiacy” együttes, melynek tagjai a Bukovinából kitelepített lengyelek, Jastrowie város lakói. Tevékenységüknek köszönhetően alakultak ki a kapcsolatok a többi lengyelországi folklórcsoporttal. Így született meg az az idea, mely kezdetét adta a Bukovinából elszármazott lengyelek folklóregyütteseinek találkozásának. Az első fesztivál, melyet Jastrowie-ben szerveztek, 1990. június 22-24. között „Csadeci Górálok Folklór Fesztiválja” nevet viselte, melyen kilenc hazai lengyel együttes, egy romániai lengyel és egy ukrainai mutatkozott be. A rendezvény „alkotói”: Kazimierz Feleszko nyelvész, a Varsói Egyetem professzora és Zbigniew Kowalski, néprajzkutató a Piłai Kultúrház munkatársa. A második

fesztivál 1991. május 30. és június 2. között zajlott, melyre a hét hazai lengyel csoporton kívül két romániai lengyel, egy román, egy ukrain lengyel és két ukrain csoport érkezett. E két rendezvény hozta az újabb kapcsolatokat és eredményezte a fesztivál bővülését. 1992-ben a zsidók, 1993-ban a németek, 1996-ban a szlovákok, 1997-ben a magyarok és a bukovinai lengyelek Szlovéniából és az USA-ból, valamint 1998-ban az óhitű ruszinok mutatkoztak be a rendezvényen. 1992-ben a fesztivál új néven mutatkozott be: „Bukovinai Találkozások” Nemzetközi Folklórfesztivál.⁷

A lengyelországi fesztivál szervezői és a bukovinai magyarok közötti kapcsolatfelvételre 1996-ban került sor, amikor a Székely Szövetség levélben kapott meghívást - a lengyel nagykövét közvetítésével - egy tudományos konferenciára, mely 1996. április végére szólt a lengyelországi Sejny-be. A meghívás elfogadását Rudolf László családfa-kutató szorgalmazta. Ő volt, aki megszervezte az utat, melyen részt vett Fábíán Gergely, a Szövetség akkori elnöke és Csiki Béla elnökségi tag. A háromnapos konferencia a bukovinai kisebbségekről szólt előadásokkal, filmvetítésekkel és kulturális bemutatókkal tarkítva. Ezen a konferencián ismerkedett meg a Szövetség vezetése Kazimir Feleszko professzossal és Zbiegniew Kowalski néprajzkutatóval, a fesztivál szorgalmazójával és szervezőjével. Kowalski Úr ekkor adta át az első meghívót a bukovinai magyaroknak a lengyelországi fesztiválra. A VII. „Bukovinai Találkozások” fesztiválra (Jastrowie, 1996. január 6-9.) a kapcsolatot szorgalmazó Rudolf László mellett, Höfler Lajosné született Kelemen Emma, a Bonyhádi Székely Kör akkori vezetője utazott. A magyar résztvevőket nagy érdeklődéssel és szeretettel fogadta a házigazdák és a lengyel média egyaránt.⁸

Az ezt követő évben, 1997-ben a tolna-mőzsi Hargita Néptáncscsoport lépett fel Lengyelországban. 1997-ben Emma néni pályázatot írt a fesztivál bonyhádi megrendezésére, melynek szervezését már utóda, Bíró Sándorné rendezte meg a Wágnerné Pál Ágnes vezette bonyhádi művelődési központtal közösen. Számunkra ez volt az első, valójában a VIII. „Bukovina Fesztivál” Bonyhádon, mely 1997. május 1. és 3. között zajlott a Bonyhádi Székely Kör szervezésében.

1998-ban, nem volt Bonyhádon fesztivál, de Lengyelországba utazott a kakasdi Sebestyén Ádám Székely Társulat, hogy képviselje a bukovinai székely kultúrát. 1999-ben, került sor a második bonyhádi, valójában pedig a X. „Bukovinai Találkozások” fesztivál megrendezésére, melyet már a Székely Szövetség rendezett meg, ettől kezdve minden évben vendégül látták a hazai szervezők Bukovina sokszínű népének hagyományörzőit. 1999-től pedig két újabb helyszínnel bővült a fesztivál; a romániai Câmpulung Moldovenescben és az ukrain Csernovicban is találkoztak a bukovinai hagyományörzők. A 2000. év a Székely szövetség számára azért volt különleges, mert a Milleniumi Székely Világtalálkozó és „Bukovinai

⁷ Fesztivál-katalógus, 2005. 20-21. oldal

⁸ A kapcsolatfelvétel rekonstruálva Rudolf László visszaemlékezéséből

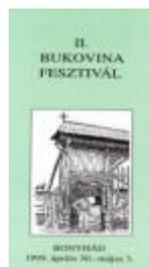
Találkozások” XI. Nemzetközi Folklórfesztivál egyidőben zajlott, egyszerre látta vendégül a bukovinai székelység a székelyföldi és a bukovinai hagyományörzőket.

Höfler Lajosné
Jastrowie-ben, 1996

1997

1999

2000

A bonyhádi fesztivál programja az első két alkalommal a május 1-jei ünnep idején, 2000-ben egy hat napig tartó rendezvénysorozat keretében, majd 2001-től végleges időpontban, minden augusztus első hétvégéjén zajlott. 2006-ig háromnapos volt, később pedig kétnaposra vált a rendezvény. Pénteken érkeznek a külföldi csoportok, a fesztiválcsoportokat a szombati napon székelyek lakta települések látják vendégül, majd vasárnap kerül sor a hagyományos viseletes felvonulásra és gálaműsorra. A kísérő rendezvények között konferencia, kiállítás-megnyitó, nemzetközi táncház, népművészeti kirakodó vásár, borudvar, gasztronómiai kóstoló is szerepelt már.

A fesztivál előkészítése átíveli a teljes naptári évet. Téli elején már megkezdődik - az öt szervező ország közreműködésével- az együttműködési szerződés ünnepélyes aláírásának előkészítése, melyre általában januárban kerül sor, minden évben más helyszínen. Idén, a huszadik fesztivál megállapodását Jastrowie-ben írta alá: Lengyelország, Románia, Ukrajna, Magyarország és Szlovákia. A magyar felet idén Barabásné Fábián Elvira és Csibi Krisztina elnökségi tagok képviselték. (Fotó: Szerződés-aláírás. Jastrowie, 2009. január 26.)

Az aláírást megelőzően operatív megbeszélésen kerül sor az időpontok, a keretlétszámok és egyéb részletek pontosítására. Az aláírást követő időszakban zajlik az utazó csoportok megnevezése. Tavasz elején a lengyel főszervező, Zbiegniew Kowalski néprajzkutató személyesen keresi fel a szervező országokat és átadja a csoportok számára a meghívókat.

Ekkor történik a katalógus anyagának, és a fesztiválszervezéssel kapcsolatos teendők pontosítása is.

A fesztivál első helyszíne általában a májusban Lengyelország, júniusban Szlovákia, júliusban Románia, augusztusban Magyarország és októberben Ukrajna. Ettől eltérés akkor van, ha az adott országban más jeles rendezvényhez kapcsolódva rendezik meg a „Találkozásokat”. Az utazó csoportok anyagának összeállítása folyamatosan történik.

Fotó: Fesztiváli meghívók átadása. Bonyhád, 2009. március 11.

A „Találkozások” magyarországi, bonyhádi helyszínének szervezése, lebonyolítása már az előző év őszén kezdetét veszi a pályázatírással, a lehetséges támogatók megszólításával, tavasszal pedig folytatódik a társszervezőinkkel, önkéntes segítőinkkel – a Bonyhádi Székely Körrel, a Vörösmarty Mihály Általános Művelődési Központtal - közös előkészítő munkával.

A Székely találkozók alkalmával szűkebben – magunkban - ünnepelünk, a „Bukovinai Találkozások” alkalmával szélesebb körben, kibővítve ápoljuk hagyományainkat azon népcsoportokkal közösen, akiknek elődeivel őseink együtt éltek Bukovinában. A fesztivál céljai pontosan meghatározottak, évről-évre szinte változatlan formában, pontokba foglalva olvashatóak a program tervezetében és szabályzatában:

1. A Bukovinában élő és élt nemzetiségek hagyományainak és népművészetének megismerése és értékelése, melyek láthatóvá válnak az együtteseik énekeiben, táncaiban, hagyományaiban és szokásaiban.
2. A Bukovinában élő és élt etnikumok kölcsönös megismerése művészeti előadások keretében, valamint személyes kapcsolatok útján.
3. A bukovinai kultúra, mint multikulturális jelenség (Európa miniatűrben) bemutatása.
4. Bukovina, mint együttélési modell: a különböző nemzetiségek kapcsolatainak állandósítása és fejlesztése, minden etnikum sajátos kultúrájának és önálló arculatának megőrzése.
5. Megismerni és közeledni Európa népeihez.
6. Regionális és nemzetközi kulturális együttműködés.
7. Európai nemzetek közeledése és megismerése az őket képviselő csoportokon keresztül.
8. Egy nagy nemzetközi rendezvény megszervezése, rendezvény, amely rámutat arra, hogy milyen fontos
9. A nemzetek feletti bukovinai értékek bemutatása azokon a megnyilvánulásokon keresztül, melyek élnek a megértésben és tisztelettartásban, a toleranciában az egymás iránti jó szomszédsági együttélésben a nemzeti csoportok körében.
10. Bukovina népszerűsítése, mint harmonikus megértés és együttműködés lehetőségének példája a saját nemzeti és kulturális önazonosulás megtartásának megőrzésében.

IV. fejezet: Hagyományőrző rendezvényeink.
Szarvas Irén: „Bukovinai Találkozások” Nemzetközi Folklórfesztivál.

A fesztivál jelentősége a Szövetség tagegyesületeinek életében és munkájában kiemelkedő. Az elmúlt 13 évben 24 tagegyesületünk 60 alkalommal utazott el a fesztivál öt külföldi helyszínére. A csoportok már a januári küldöttgyűlésen jelzik részvételi szándékukat. Több jelentkező esetén a szellemi bizottság tagjai megtekintik a táncscsoportok fellépő-koreográfiáját, és javaslatot tesznek az elnökség számára, melyet figyelembe véve születik meg a döntés, hogy ki utazik abban az évben és képviseli a bukovinai székelységet. A Szövetség célja, hogy a néptáncos műsorok színvonala emelkedjen, ezért az egyetlen hazai néptáncos eseményen – a fesztivál bonyhádi helyszínén - bevezette a szakmai szemlézést, melynek eredményét a csoportok írásban, segítségként kapják meg.

Fotó: Losoncz József

A fesztivál fontosságát a következőképpen fogalmazta meg Zbigniew Kowalski néprajzkutató: *„A Bukovinai Találkozások jelképezi e régió multikulturális hagyományait és évszázadokon át tartó nyíltságát is. Rámutat arra, hogy milyen fontos helyet foglal el a megértés folyamatában a kultúra: befolyásolja a bukovinai közösség öntudatának alakulását főleg az ifjúság körében, közelebb hoz és egyesít, könnyedén legyőzi a „saját” és „idegen” határát.”*

Fotó: Falkai Gyuláné, Jakab Éva (Bukovina)

„Bukovina van. Bukovina csupán emlékezet... A régi tudósítók szerint Bukovina ma már csupán szöveg. Regény vagy emlékmű... Egy akkora országba megyünk, mint Luxemburg, csak épp ellentétes irányban haladunk: nem a jövő, a nyugati igények és a jól kiszámított lépés vezet előre minket, hanem a múlt kerül át a jelenbe, az emlékezet tájait keressük fel. Csak úgy tűnik, mintha előre haladnánk, de valójában visszafelé megyünk... Aki arra jár, óhatatlanul egy eltűnt világ Kelet-Európájára emlékezik.”
(Részletek Kiss Noémi: Rongyos ékszerdoboz c. könyvéből. Magvető, Budapest 2009.)